

EKONOMIHÖGSKOLAN
Lunds universitet

**Institutionen för handelsrätt
Har333 Självständigt arbete
Kandidatuppsats**

HT 2005

Piratverksamheten i Sverige och EU

– Särskilt om varumärkesintrång

Handledare: Pia Valentin Rehncrona

Författare: Patrik Ekdahl

Sammanfattning

Denna uppsats behandlar ett antal åtgärder som har vidtagits inom gemenskapen för att försöka stävja den allt mer växande varumärkesförfalskningen och pirattillverkningen inom Sverige och EU. Denna olagliga verksamhet har funnits under en lång tid, och inledningsvis sågs det inte som ett större problem då det mest handlade om harmlösa t-tröjor och solglasögon utan någon skyddande verkan. Men denna syn har dock successivt ändrats med tiden. Numera kan det vara förfalskningar och kopior som är så pass välgjorda att det inte längre går att se någon direkt skillnad. Utbudet av de olagliga varorna är dessutom avsevärt mycket större i dagsläget än förr, som exempel kan nämnas drycker, möbler, läkemedel och frimärken. Inte ens de skyddsanordningar som skapats för att skilja original från kopia har fungerat, då även skyddet kopierats. Undersökningar har visat att problemet är otroligt stort och det nämns siffror uppemot 600 miljarder dollar som går förlorat varje år. Dessutom har denna handel ofta anknytning till den organiserade brottsligheten och terroristorganisationer.

För att försöka bekämpa piratverksamhet inom den Europeiska gemenskapen lade kommissionen år 1998 fram en Grönbok med ett antal viktiga frågor rörande varumärkesintrång och pirattillverkning. Dessa frågor besvarades aktivt och presenterades av kommissionen ca 2 år senare i en ambitiös handlingsplan, som framförallt var inriktad på att få fram ett nytt direktiv där skyddet av de immateriella rättigheterna skulle säkerställas. Förslaget till direktivet kom den 30 januari 2003, men brister fanns och först den 29 april 2004 kom själva direktivet, som dock av vissa karaktäriserats som urvattnat då en rad kompromisser ligger bakom.

Då det gäller den svenska tullmyndigheten så finns det ett antal lagar och förordningar att använda sig av då ingripande mot olagliga varor blir aktuellt. En av de senaste bestämmelserna på detta område är Rådets förordning (EG) nr 1383/2003 om tullmyndigheters ingripande mot varor som misstänks göra intrång i vissa immateriella rättigheter och om vilka åtgärder som skall vidtas mot varor som gör intrång i vissa immateriella rättigheter. Problem kan dock uppkomma då det gäller parallellhandel av varor, det finns nämligen inga nationella eller gemenskapsrättsliga instrument som tullen kan använda sig av för att ingripa mot just dessa varor, utan gällande bestämmelser är bara inriktade på varumärkesförfalskningar och pirattillverkningar. Detta kan te sig lite bekymmersamt då parallellhandel ofta är förknippat med förfalskade och piratkopierade produkter.

Nyckelord: Varumärkesförfalskning, pirattillverkning, counterfeiting, Grönbok, tullbestämmelser.

Abstract

This essay deals with some of the attempts to minimize the growing problem with trademark forgery and pirate manufacturing in Sweden and in the European Union. This illegal activity has taken place as long as trademarks have existed, but was not considered a big issue when it mainly consisted of T-shirts and sunglasses. However, the view has gradually changed. Nowadays copies and forgery are so well made that it has become difficult to tell the difference compared to the original. The range of things copied are also far greater, e.g. beverage, furniture, pharmaceuticals and stamps. Not even the protective devices constructed to differ fake from original work when the protection itself is copied. Investigations have shown that the problem is tremendous and figures up to 600 billion dollars in lost income every year are mentioned. The trade is often connected to organized crime.

In 1998, the EU commission presented the Green papers in an attempt to fight pirate activity within the common market. It consisted of questions addressing some important issues concerning trademark integrity. These questions were answered two years later by the commission and presented in an ambitious plan mainly focused on formulating a new directive in which the protection of immaterial rights were ensured. A proposition to the new directive arrived January the 30th 2003, but since it contained flaws a final directive was not finished until April the 29th 2004. Some say this directive is somewhat insipid because it is based on several compromises.

Concerning the Swedish customs authorities there are several laws and decrees to support intervention against illegal goods. One of the latest in this area is Council regulation (EC) no 1383/2003 concerning customs actions against goods suspected to interfere with immaterial rights. However, problems could arise when it comes to parallel import of goods. There are no national or international directives for the customs to use against this kind of trade. Valid regulations are only directed towards trademark forgery and pirate manufacturing.

Keywords: Trademark falsification, piracy, counterfeiting, Greenbook, customs regulations.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Abstract	3
Innehållsförteckning	4
Förkortningar	6
1. Inledning	7
1.1 Syfte.....	8
1.2 Avgränsningar.....	8
1.3 Metod.....	8
1.4 Källkritik.....	9
1.5 Disposition.....	9
2. Varumärkesrätt	10
2.1 Historik.....	10
2.2 Om varumärket.....	11
2.2.1 Funktion.....	11
2.2.2 Registrering av varumärket.....	11
2.2.3 Intrång och efterverkningar.....	12
2.3 Förväxlingsbara och vilseledande varumärken.....	12
2.3.1 Förväxlingsbara märken.....	12
2.3.2 Vilseledande märken.....	13
2.4 Sanktioner.....	13

3. Den växande piratverksamheten	14
3.1 Bakgrund och begrepp.....	14
3.2 Vad har gjorts inom gemenskapen?	15
3.3 Syfte och handlingsplan enligt Grönbok	16
3.3.1 Den privata sektorns bevakning.....	17
3.3.2 Användning av tekniska anordningar.....	18
3.3.3 Sanktioner m.m.....	18
3.3.4 Administrativt samarbete	20
3.4 Uppföljning av Grönbok.....	21
3.4.1 Omedelbara insatser	22
3.4.2 Insatser på medellång sikt.....	24
3.4.3 Reaktionen och förslag.....	24
3.4.4 Slutsatser och konstateranden	25
3.5 Direktiv 2004/48/EG.....	26
3.5.1 Reaktionen på kommissionens förslag.....	26
3.5.2 Resultatet av direktiv 2004/48/EG	27
4. Den inre marknadens försvar	28
4.1 Förordningarnas framväxt.....	28
4.2 Har den olagliga verksamheten hindrats?	29
4.3 Den svenska tullens möjligheter till ingripande	30
4.3.1 Tullagen	30
4.3.2 Tullförordningen.....	31
4.3.3 Förordning (EG) nr 1383/2003.....	32
5. Analys och slutdiskussion	35
5.1 Analys	35
5.2 Slutdiskussion	38
6. Källförteckning	39

Förkortningar

CF	Counterfeitförordningen
EG	Europeiska Gemenskapen
EGT	Europeiska Gemenskapens Officiella Tidning
ESK	Ekonomiska och Sociala Kommittén
EU	Europeiska Unionen
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
IFIM	Institutet för Immaterialrätt och Marknadsrätt vid Stockholms universitet
NIR	Nordiskt Immaterialt Rättsskydd
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
OHIM	Office for Harmonization in the Internal Market
PRV	Patent och Registreringsverket
TRIPS	Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights
VML	Varumärkeslag (1960:64)
WIPO	World Intellectual Property Organization
WTO	World Trade Organization

1. Inledning

Varumärkesrätten hör till immaterialrättens äldsta discipliner, och går att spåra ända tillbaka till antiken. I äldre nordisk rätt fanns också regler om hur märken skulle brukas, det kunde t ex röra sig om rätten att bära ett visst säreget märke på sin sköld.¹

När det gäller varumärket finns det i dagsläget stora skillnader jämfört med hur det var under antiken. Det ekonomiska värdet idag är av mycket större intresse än vad det var förr. Numera kan det t ex röra sig om en vara som massproduceras och som helst ska nå ut till så stor grupp som möjligt. Detta leder in på det ämne som jag har valt att belysa i detta arbete, nämligen varumärkesintrång och andra närliggande problem som inträder när ett varumärke blir välkänt, och ett allmänintresse för produkten finns på marknaden.

För att få en inblick i hur omfattande varumärkesförfalskning och pirattillverkning är kan nämnas att 5-7 % av världshandeln är drabbad av denna olagliga verksamhet.² Om man räknar om detta i pengar kan det som ovan nämnts, röra sig om så mycket som 600 miljarder dollar eller mer som går förlorade varje år.³

Den olagliga handeln med skyddade varor är inget fenomen som bara drabbar ett eller ett fåtal länder, utan detta är ett stort världsomspännande problem. Sverige utgör inget undantag, och konsekvenserna på den inre marknaden går ej att bortse ifrån. Detta är mer allvarligt än vad många kanske tror, aktörer såsom företag, uppfinnare och konstnärer måste ju kunna lita på den gemenskapslagstiftning som finns för att t ex kunna utveckla sin verksamhet och få sina rättigheter skyddade.⁴ Man kan som exempel titta på hur det ser ut i f.d. Sovjetunionen där den organiserade brottsligheten fått ett rejält fäste. Varumärkesförfalskning och pirattillverkning kan som ovan antytts, i dagsläget allt mer hänföras till den växande organiserade brottsligheten.

---

¹ Kockvedgaard, Mogens – Levin, Marianne, Lärobok i immaterialrätt, 2002, s. 27.

² Grönbok KOM (98) 569 slutlig – Att bekämpa varumärkesförfalskningar och pirattillverkning på den inre marknaden, 1998, s. 2.

³ <http://www.icc.se/policy/immaterial/immaterialartik.htm>

⁴ Grönbok KOM (98) 569 slutlig, 1998, s. 5.

1.1 Syfte

Min avsikt i denna uppsats är att studera och belysa ett antal problem som förknippas med varumärkesförfalskning och pirattillverkning. Jag har särskilt valt att undersöka den del som behandlar rörligheten av immaterialrättsligt skyddade varor mellan länder inom EU och vilka rättsliga sanktioner som med hjälp av seriösa handlingsplaner från kommissionen sista vuxit fram och troligen skapat ett mer effektivt skydd i kampen mot den olagliga verksamheten. Vidare kommer ett antal förordningar och direktiv att belysas samt om dessa bestämmelser har haft den förutspådda positiva effekt som man hoppats på. En del svårigheter angående språkbruket inom gemenskapen då det gäller meningen av orden counterfeiting och piracy kommer också att behandlas. Senare i uppsatsen har jag som mål att behandla de verktyg som finns att tillgå på nationell nivå i Sverige, och som tullmyndigheten kan använda då det gäller ingripande mot förfalskningar samt piratkopierade produkter.

Undersökningen avser att bringa klarhet i vad som görs för att försöka komma tillrätta med detta globala problem, dock med inriktning mot Sverige och EU. Vidare syftar uppsatsen till att göra en beskrivning av det rättsliga material som finns att tillgå och hur detta i realiteten fungerar.

1.2 Avgränsningar

Varumärkesintrång och pirattillverkning är ett mycket stort ämne där möjligheterna att fördjupa sig är många. Jag kommer att försöka hålla mig till problemen inom EU, och vad som görs gemensamt inom unionens gränser för att försöka hejda den snabba utveckling som för närvarande råder. Den del som rör immaterialrättsintrång och piratverksamhet på Internet tänker jag inte fördjupa mig i, men med reservation att kanske tangera ämnet vid något enstaka tillfälle.

1.3 Metod

Jag har i denna uppsats valt att använda mig av traditionell rättsdogmatisk metod. Denna metod grundar sig på att man undersöker och tolkar gällande rätt utifrån ett källkritiskt och analyserande tillvägagångssätt. Gällande rätt i det vetenskapliga arbetet kan allmänt förstås som rättskällor, d.v.s. det material som vanligtvis ligger till grund för domstolar i deras avgöranden. Här ingår lagar, prejudikat, förarbeten, handelsbruk och sedvänja samt doktrin. Jag kommer även att ta kontakt med tullverket för inhämtande av material inom berörda områden, detta för att få en så färsk lägesrapport som möjligt.

1.4 Källkritik

Inledningsvis i denna uppsats har en del information angående varumärket och dess funktion i ett ekonomiskt perspektiv beskrivits, och på detta plan finns en hel del litteratur som är tillgänglig. Men senare i uppsatsen då handlingsplaner och vad som har gjorts inom gemenskapen diskuteras är det helt annorlunda, en del litteratur tar upp eller tangerar ämnet men dock på ett ganska ytligt och mer översiktligt sätt. Jag har därför till stor del använt mig av Internet, vilket visade sig vara effektivt i sökandet efter information. En stor del av detta arbete bygger på handlingsplaner, förordningar och direktivtext. Detta material kunde med lätthet laddas ner. Dessutom är Internet mycket användbart för att få tag i dagsaktuellt material.

1.5 Disposition

Inledningsvis i kapitel 1 har en generell ram för arbetet presenterats, dvs. inledning, syfte, avgränsningar, metod och källkritik.

I kapitel 2 kommer en del allmänt om varumärkesrätten att beskrivas, från historia till sanktioner. Syftet med detta är att ge en inblick av varumärket som sådant och vilka negativa ekonomiska konsekvenser som kan drabba företag som utsetts för intrång.

I kapitel 3 ligger själva tonvikten av arbetet. Här presenteras och diskuteras den grönbok som kommissionen lade fram år 1998 och uppföljande handlingsplan som kom 2 år senare. Vidare kommenteras även det direktiv som lades fram år 2003, och som var en följd av ovannämnda handlingsplaner.

I kapitel 4 beskrivs bl.a. hur förordningar angående varumärkesförfalskning och pirattillverkning successivt vuxit fram, samt om dessa har haft någon hindrande verkan på problemet. Vidare hanteras de bestämmelser som den svenska tullmyndigheten kan utnyttja.

I kapitel 5 som är det sista i denna uppsats, analyseras och klarläggs de resultat jag kommit fram till. Slutligen presenteras mina egna kommentarer.

2. Varumärkesrätt

I detta andra kapitel kommer en del allmänt om varumärkesrätten att beskrivas, från historia till sanktioner. Då detta kommer att genomsyra hela uppsatsen tycker jag det är på sin plats med en kort introduktion.

2.1 Historik

När det gäller immaterialrätten, så är detta ett ämne som efter 1800-talets slut har präglats av en lång rad internationella harmoniseringsinitiativ. Spår syns i stort sett i hela immaterialrätten, och den påverkas således av internationella konventioner, rekommendationer och överenskommelser. En av de viktigaste och mest pådrivande i denna internationella utveckling är WIPO^{5,6}. Denna organisation har ett stort antal medlemsländer som dock under början av 1990-talet inte helt kommer överens. Problemet var att det gick väldigt trögt, och ibland inte alls att få igenom större behövliga reformer. Anledningarna var många men mycket berodde på det höga antalet medlemmar men även på grund av spänningar mellan i- och u-länder. Detta ledde fram till att vissa länder började föra sina handelsrelaterade immaterialrättsliga frågor inom ramen för dåvarande GATT⁷. Detta i sin tur ledde 1993 fram till ett stort och omfattande nytt avtal vid namn TRIPs-avtalet⁸.

En annan betydelsefull organisation värd att nämnas är WTO⁹ som från och med 1995 ingår ett samarbetsavtal med WIPO.¹⁰ WTO har som uppgift att främja den globala handeln, och se till att inga onödiga handelshinder stoppar utvecklingen. Ett accepterat hinder är de tullar som finns. Man anser helt enkelt att detta inte är så farligt som en del andra handelshinder. Ett grundläggande skäl till denna tolkning är att de anses ge bättre välfärdseffekter än t.ex. kvantitativa restriktioner och subventioner.¹¹

---

⁵ WIPO (World Intellectual Property Organisation) med sina 182 medlemsländer (29.10.2005) är en av FN: s 16 specialiserade organisationer, och har sitt huvudkontor i Genève. WIPO är i stort sett privat finansierat, och har som syfte att ta tillvara gemensamma intressen inom immaterialrätten. Se vidare www.wipo.int

⁶ Maunsbach, Ulf, Svensk domstols behörighet vid gränsöverskridande varumärkestvister – särskilt om Internetrelaterade intrång, 2005, s. 15.

⁷ GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) heter numera WTO. Skiftet ägde rum 15.4.1994.

⁸ TRIPs (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) Dvs. Avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter. De senaste texterna av Bernkonventionen och Pariskonventionen ligger i princip som en grund för TRIPs-avtalet.

⁹ WTO (World Trade Organisation) har ungefär 150 medlemsländer, med huvudkontor i Genève. Deras mål är att skapa bättre förutsättningar för en global frihandel. Se vidare www.wto.org

¹⁰ Koktvedgaard, Mogens – Levin, Marianne, s. 38f.

¹¹ Seth, Torsten, WTO och den internationella handelsordningen, 2004, s. 150.

2.2 Om varumärket

2.2.1 Funktion

Man kan säga att ett varumärke i dagsläget fungerar som en slags förbindelselänk mellan näringsidkare och konsument.¹² Konsumenterna känner igen märket och vet vad de får. På detta sätt kan näringsidkare som har ett särskiljande och starkt varumärke använda detta för att lyfta fram just sina varor framför konkurrenternas. Med nöjda konsumenter garanteras nya intäkter och företagets överlevnad. Detta är en livsviktig kamp där långtifrån alla näringsidkare lyckas.

Särskiljningsförmågan hos ett varumärke i kombination med en associationsskapande funktion är som nämnts ovan viktigt för företagets överlevnad, och mycket tid och pengar läggs ner på just detta. Men det har inte alltid varit så, tidigare var det de materiella tillgångarna som var värt pengar. Numera värderas många gånger de immateriella tillgångarna flera gånger högre.¹³ Ett exempel som kan nämnas är Lunds Universitets varumärke. En välkänd företagsledare vid namn Christer Denrell uppskattar marknadsvärdet till 15 miljarder kronor.¹⁴

2.2.2 Registrering av varumärket

Registreringsförfarandet är det klart vanligaste sättet att få sitt varumärke skyddat, men även utan registrering kan ett varumärkesrättsligt skydd uppkomma enligt svensk rätt. Om t.ex. ett namn är inarbetat som ett kännetecken för en viss vara eller tjänst, så kan det räcka för att innehavaren ska få skydd för själva kännetecknet.¹⁵ Men om man nu inte redan har ett inarbetat märke så kan man få det skyddat på tre andra sätt:

1. Registrering hos OHIM¹⁶ av ett EG-varumärke.
2. Registrering hos WIPO av ett internationellt varumärke enligt Madridprotokollet med giltighet för Sverige.
3. Registrering av ett svenskt nationellt varumärke hos PRV¹⁷

Vidare finns det gemenskapsvarumärken som till sin natur är gränsöverskridande. Principen är här att varumärket ska gälla i hela gemenskapen. Problem kan dock uppstå i de fall när ett likalydande lokalt varumärke redan finns. Följden kan då bli att de kan tvingas att samexistera.¹⁸

---

¹² Lothigius, Anna, Vilseledande varumärken

– ur ett varumärkesrättsligt och marknadsrättsligt perspektiv, 2002, s. 5.

¹³ Alin, Josephine – Larsson, Helena, Skadestånd vid varumärkesintrång, 1998, s. 1.

¹⁴ Sydsvenska dagbladet, *Lunds universitet värt 15 miljarder kronor*, Glimberg, Martina, 28.4.2001

¹⁵ Maunsbach, Ulf, s. 38.

¹⁶ OHIM (Office for Harmonization in the Internal Market) är en självständig EU-institution som leds av ett Förvaltnings råd och en Budgetkommitté. OHIM började ta emot EG-varumärkes ansökningar 1.1.1996.

¹⁷ Koktvedgaard, Mogens – Levin, Marianne, s. 326f.

¹⁸ Maunsbach, Ulf, s. 41.

2.2.3 Intrång och efterverkningar

En av de centrala delarna i varumärkesskyddet är att enbart rättshavaren, eller någon med dennes tillstånd får utnyttja ett med varumärket förväxlingsbart kännetecken, 4 § 1 st. VmL. Kännetecken anses förväxlingsbart enligt huvudregeln i 6 § 1 st. VmL, endast om det avser varor av samma eller liknade slag. Med andra ord så är det alltså enbart förväxlingsbara märken som kan tänkas göra intrång.¹⁹ Ett intrång i ett företags varumärke skulle kunna ge betydande skador som i vissa fall skulle kunna ta flera år att reparera. Ibland kan det till och med vara så allvarligt att det är omöjligt att återställa varumärkets värde, då det kanske har förstört särskiljningsförmågan och den viktiga garantifunktionen, dvs. garantin om varans kvalitet och egenskaper.²⁰ På marknaden lär det finnas en del mindre seriösa näringsidkare som varken kanske har tid eller pengar att bygga upp ett eget varumärke, och för dessa är det frestande att snylta på andras välrenommerade märken. Härtill är det mycket viktigt att företag med ett välkänt varumärke har ett bra och utvecklat skydd för att försvara sig på ett så effektivt sätt som möjligt.

2.3 Förväxlingsbara och vilseledande varumärken

Nedan följer en förklaring till den viktiga gränsdragning som görs mellan förväxlingsbara och vilseledande varumärken. Detta område behandlas särskilt i 14 § 1 st. VmL, och kan vara bra att ha i färskt minne då uppsatsen i stor utsträckning avser att behandla varumärkesintrång.

2.3.1 Förväxlingsbara märken

För att ett kännetecken ska ses som förväxlingsbart fodras att det är så pass likt en annan näringsidkares kännetecken att allmänheten får en felaktig syn på varans kommersiella ursprung. Konsumenten tror t.ex. att han köper Q:s vara men i själva verket får han X:s vara. Det är just detta förväxlingsreglerna i VmL har för avsikt att förhindra. När en värdering angående om två varumärken är förväxlingsbara skall en helhetsbedömning göras. Man tittar då speciellt på märkeslikhet och varuslagslikhet, men även på t.ex. särskiljningsförmåga och inarbetning av märket.²¹ Tre principer förespråkas i doktrinen vad gäller bedömning av märkeslikhet nämligen följande:

1. Principen om helhetsintryck.
2. Principen om den bleknande minnesbilden.
3. Och principen om att likhetsbedömning inte alltid ska vara lika för alla varumärken, utan kan variera t.ex. efter varans art och köparkretsens egenskaper.²²

---

¹⁹ Koktvedgaard, Mogens – Levin, Marianne, s. 369

²⁰ Alin, Josephine – Larsson, Helena, s. 1.

²¹ Lothigius, Anna, s. 7f.

²² Koktvedgaard, Mogens – Levin, Marianne, s. 375f.

2.3.2 Vilsedande märken

Vid undersökning om ettärke är vilsedande tar man hänsyn till ett allmänt intresse. Det är i dessa fall själva kännetecknet som i sig vilsleder om varornas olika egenskaper. Mer preciserat kan sägas att det är märken som är framtagna för att framkalla en oriktig uppfattning om varans art, beskaffenhet, mängd, användning eller pris, ursprungsort eller tiden för dess framställande.²³ Som exempel kan nämnas användningen av beteckningen "Kostaglas" för glas som är producerat i Kosta men inte har någon koppling med det välkända Kosta Glasbruk.²⁴ Ett generellt krav som finns i all känneteckensrättslig lagstiftning är att varu- och näringskännetecken skall ha distinktivitet, dvs. vara särskiljande.²⁵

2.4 Sanktioner

Som nämnts tidigare så är immaterialrätter ofta förknippade med stora ekonomiska tillgångar, och för detta finns ett antal åtgärder som kan vidtas om intrång ägt rum. Sanktioner som kan bli aktuella är, skadestånd, förbud, straff och säkerhetsåtgärder. Enligt Infosocdirektivet²⁶ så ska sanktionerna vara effektiva, proportionella och avskräckande. Det krävs alltså att man sätter hårt mot hårt, annars tas enligt gammal erfarenhet inte lagen på tillräckligt allvar.²⁷ Detta behövs bl.a. då det har uppdagats att piratverksamheten inte alltid sker i småskalig utsträckning, utan i allra högsta grad används som en inkomstbringande del i den internationella och organiserade kriminaliteten. Påföljden av denna information har varit att sanktionerna skärpts i Sverige och runt om i världen.

Då ett immaterialrättsmål ska behandlas så är det de allmänna tingsrätterna som dömer, dvs. det finns ingen specialdomstol för dessa mål, med visst undantag för patentmål. Två viktiga sanktioner i processen är vitesförbudet och säkerhetsåtgärder. Dessa kan användas för att på ett snabbt sätt få slut på intrång. På detta sätt kan rättighetshavaren föra sin skadeståndstalan, utan att intrångsverksamheten pågår.²⁸

En viktig del är dock att se till att straffåtgärderna inte blir en del av ett mekanistiskt system, dvs. varje fall måste prövas som ett nytt unikt mål. Det är tämligen lätt sätta stämpeln varumärkesintrång, men man måste bl.a. göra en avvägning av den effektiva konkurrensen och tredjemanshänsyn för att få en rättvis behandling. Härtill kommer en rad problem som grundas i alla de överlappande skydd som finns, men även i den allt mer gränsöverskridande handeln.²⁹

---

²³ Levin, Marianne – Bonnier, Susanne, Praktisk varumärkesrätt, 1998, s. 146.

²⁴ Alin, Josephine – Larsson, Helena, s. 10.

²⁵ Holmqvist, Lars, Varumärkens särskiljningsförmåga, 1999, s. 74.

²⁶ Infosocdirektivet (2001/29/EG) är främst inriktad på att se till så att inte upphovsrätten urholkas genom den snabba utveckling som för närvarande råder i den digitala miljön.

²⁷ Kocktvedgaard, Mogens – Levin, Marianne, s. 441.

²⁸ Alin, Josephine – Larsson, Helena, s. 9.

²⁹ Kocktvedgaard, Mogens – Levin, Marianne, s. 441.

3. Den växande piratverksamheten

Inledningsvis i detta tredje kapitel analyseras den grönbok som kommissionen lade fram år 1998. Den uppföljande handlingsplan som kom ca 2 år senare behandlas därefter. Avslutningsvis diskuteras det direktiv som presenterades år 2003.

3.1 Bakgrund och begrepp

Varumärkesförfalskning och pirattillverkning har sedan början av 1980-talet ökat lavinartat, och är i dagsläget ett stort problem som bl.a. påverkar världshandeln. Fenomenet följer samma ekonomiska och politiska utveckling som världshandeln gör, dvs. ekonomins internationalisering, kommunikationsmedlens utveckling och de politiska systemens fall i Central- och Östeuropa samt i f.d. Sovjetunionen. I dessa sistnämnda områden spirar dock marknaden igen, men dock i negativ bemärkelse, det är nämligen just i dessa områden inom EU som produktionen och konsumtionen av pirattillverkade varor är som störst. Mycket av den snabba tillväxten som råder inom denna olagliga verksamhet kan sägas ligga i informationssamhällets utveckling, men även i de alltmer lättanvända metoder som finns för att kopiera produkter.³⁰

Kopiering och förfalskning av produkter är ett problem som fler och fler börjar uppmärksamma. Många tror nog dock fortfarande att pirattillverkning inte är så stort som det är. Nu för tiden handlar det inte bara längre om roliga tryck på t-shirts och solglasögon som inte har någon skyddande effekt för ögonen. Nu finns det betydligt skickligare gjorda kopior. Dessa kan t.ex. vara så välgjorda att det inte går att se eller känna skillnad på kvalitén. Dessutom kan priset vara satt så pass högt att man inte misstänker något på det planet heller. Numera finns det också ett större utbud av olagliga varor på marknaden, några exempel är skor, smycken, film, dataprogram, sportartiklar, livsmedel, drycker, alkohol, cigaretter, möbler, elektronisk utrustning, kameror, batterier, leksaker, läkemedel och bil- och flygplansdelar. Särskilt om det sistnämnda kan sägas att det är extremt allvarligt, då pirattillverkade flygplansdelar kan få ödesdiga konsekvenser. Enligt internationella handelskammaren har piratkopiorna kostat EU-länderna runt 100 000 arbetstillfällen det senaste decenniet.³¹

De två uttrycken ”piracy” och ”counterfeiting” har länge utgjort en del av den internationella debatten när man pratat om varumärkesintrång. Men dessa ord har tidvis också skapat viss förvirring mellan länderna.

---

³⁰ Grönbok KOM (98) 569 slutlig – Att bekämpa varumärkesförfalskningar och pirattillverkning på den inre marknaden, 1998, s. 4.

³¹ Artikel: Tullens kamp mot piraterna, av Monica Fridolf, Tullverket. *Se vidare* http://www.snpf.org/Artiklar/tullens_kamp_mot_piraterna.htm

Ordet "piracy" är i och för sig ett ord som oftast har haft samma betydelse i t.ex. Frankrike som i Tyskland, men däremot counterfeiting är ett uttryck som skilt sig från land till land.³² Som exempel kan nämnas franskans "contrefaçon" som ofta använts som översättning på engelskans counterfeiting. Problemet i detta fall är att innebörden i den franska översättningen enbart syftar på (olaglig) efterbildning, medan den engelska översättningen sträcker sig lite längre och har med (uppsåt) till efterbildning. Den senare betydelsen torde stämma ganska väl överens med den nordiska synen på counterfeiting.³³

Det som menas med counterfeiting i Sverige och Norden stämmer således bra överens med den anglosaxiska innebörden av uttrycket. Med en kort förklaring kan alltså sägas att uppfattningen av counterfeiting är när det finns en uppsåtlig efterbildning från ett alsters yttre form, dvs. när en vara är tillverkad för att efterlikna en annan skyddad vara, och som dessutom har ett märke eller ett särskiljande kännetecken som även det efterliknar den skyddade varan. I detta resonemang ligger också att efterbildningen syftar till att kopian skall tas för eller uppfattas som originalet.³⁴

3.2 Vad har gjorts inom gemenskapen?

Den Europeiska gemenskapen har under en tid arbetat med att försöka upprätthålla den inre marknaden genom att skapa enhetlighet mellan olika medlemsländers nationella rättigheter och ibland skapat helt nya rättigheter. Man har hoppats på att de svårigheter som kan uppstå vid olikheter i reglerna för skydd av immateriella rättigheter på den inre marknaden med tiden skulle försvinna. Tidigare har gemenskapens initiativ först och främst inriktats på hotet från de yttre gränserna, och det är här skyddet har varit centrerat. Rådet antog den 22 december 1994 förordning (EG) nr 3295/94 om åtgärder för att förhindra övergång till fri omsättning, export, återexport eller hänförande till ett suspensivt arrangemang av varumärkesförfalskade och pirattillverkade varor³⁵. Men bestämmelserna hanterade dock bara handeln med pirattillverkade varor som importerats eller exporterats inom gemenskapen, och inte de varor som t.ex. producerats i en medlemsstat.

Då det gäller den inre marknaden har det förespråkats att ett gemenskapsinitiativ med eventuellt horisontell räckvidd skulle komma att behövas för att stärka skyddet för den immateriella äganderätten. Det skydd som funnits tidigare har mer varit inriktat på särskilda sektorer och har inte haft särskilt stor verkningskrets. Ett av de viktigaste målen för kommissionen har varit att se till så att lagstiftningen blir mer effektiv, i första hand genom att se till så den verkligen efterlevs. Då varumärkesförfalskning och pirattillverkning har ingått i kommissionens arbetsprogram för bedrägeribekämpning, så är detta ännu ett led i att försöka bekämpa den organiserade brottsligheten.³⁶

---

³² NIR 1986 s. 38. Levin, Marianne

³³ Ibid, s. 39.

³⁴ Ibid, s. 46.

³⁵ (EG) nr 3295/94 har ersatts med förordning (EG) nr 1383/2003 och tillägg i (EG) nr 1891/2004

³⁶ Grönbok KOM (98) 569 slutlig, 1998, s. 5f.

Som nämnts ovan (3.1) så har tidigare vissa språkliga missförstånd men även olika uppfattningar funnits om orden counterfeiting och piracy. Detta tog kommissionen fasta på då de tog fram Grönbok KOM(98) 569. Det fanns dock redan definitioner i den så kallade Counterfeitförordningen (EG) nr 3295/94 och dessa har fungerat som en lämplig utgångspunkt. Men de var enligt kommissionen inte tillräckliga då de enbart omfattade varor och vissa immateriella rättigheter. Därmed tog de fram en mall som ska ge en helhetsbild av fenomenet och den lyder:

”Alla varor, processer och tjänster som är föremål för eller resultat av en kränkning av en immateriell rättighet, det vill säga en industriell rättighet (varumärke, mönster, patent, bruksmodeller, ursprungsbenämning) eller en upphovsrätt eller närstående rättighet (uppträdande konstnärers rättigheter, fonogramtillverkares rättigheter, filmproducenters rättigheter, rätt till radiosändningar) eller särskilt rättsligt skydd för producenter av databaser.”

Emellertid så omfattas inte några handlingar som enbart handlar om illojal konkurrens eller snyltning som inte medför någon omedelbar kränkning av en immateriell rättighet t.ex. så kallade ”look alikes”. Vidare ingår inte heller principen om gemenskapskonsumtion av immateriell egendom i grönbok, då detta och en rad andra närliggande handlingar inte kränker de immateriella rättigheterna.³⁷

3.3 Syfte och handlingsplan enligt Grönbok

Som antytts tidigare har kommissionen i ett led att försöka förstå den växande varumärkesförfalskningen och pirattillverkningen tagit fram en grönbok med en aktuell frågeställning om 41 frågor. Denna handlingsplan har följande syfte:

- Att försöka bedöma de ekonomiska konsekvenser som varumärkesförfalskning och pirattillverkning har på den inre marknaden.
- Att granska den existerande lagstiftningen på det aktuella området och se vilka juridiska förbättringar som krävs.
- Att bedöma om det från gemenskapens sida krävs insatser för att uppnå de mål som är avsedda för den inre marknaden.

Med dessa tre punkter som bakgrund tog kommissionen fyra områden under övervägande. Man inriktade sig på den *privata sektorns bevakning*, användningen av *tekniska anordningar*, *sanktioner* och möjligheten för berörda myndigheter att ha ett *administrativt samarbete*. Dess syfte var att ge kommissionen en så bra överblick av läget som möjligt och vägledning i nya eventuella initiativ.³⁸

---

³⁷ Ibid, s. 6f.

³⁸ Ibid, s. 7f.

3.3.1 Den privata sektorns bevakning

I detta första område förespråkas att bevakning av varumärkesförfalskningar och pirattillverkade varor ska åligga yrkesorganisationer av nationell eller internationell karaktär, t.ex. tillverkarförbund och sammanslutningar för varumärkesinnehavare. Dessa ska bl.a. observera utveckling på marknaden, ge råd och stöd till berörda branscher, samarbeta med offentliga organ såsom tull, polis och domstolar. Vidare ska även visst detektivarbete utföras i form av övervakning och uppspårning av varumärkesförfalskning och pirattillverkning. Det ovan nämnda sättet är mycket effektivt då berörda branscher redan har viss vetskap om problemet och kanske vet var det har uppstått. Detta kan emellertid skilja sig beroende på den aktuella marknaden och mängden aktörer. Med färre aktörer blir det lättare att bevaka. Dock får inte den privata sektorns bevakning bli sådan att den bryter mot gemenskapens konkurrensregler. En annan punkt som också ska iakttas är reglerna om sekretess och personuppgiftsskydd. Detta blir aktuellt då organisationerna samlar in uppgifter och lagrar i databas, eller då organisation och myndighet har en gemensam central databas. Det är ett effektivt sätt att hålla koll på misstänkta och kan stödjas på nations- och gemenskapsnivå.³⁹

Några andra tillvägagångssätt kan vara att ha ett kontinuerligt utbyte av information och erfarenheter mellan branschorganisationer och myndigheter med utgångspunkt att bekämpa varumärkesförfalskningar och pirattillverkning, men även att kurser anordnas för de berörda tjänstemän som har ansvar för att bekämpa fenomenet. Denna del skall de offentliga myndigheterna i samarbete med organisationerna stå för.

Det som förespråkas är alltså en ömsesidig relation mellan organisationer och myndigheter, dvs. de berörda organisationerna skulle åta sig att lämna de uppgifter som de förfogar över direkt till myndighet, medan myndigheten skulle ge information om upptäckta fall av varumärkesförfalskning och pirattillverkning i den mån sekretessreglerna och lagen medger. Detta sätt skulle ha den effekten att organisationerna och deras medlemmar skulle kunna agera snabbare, t.ex. domstolsvägen. Vidare förespråkas att en förbättrad rättslig ram eventuellt skulle vara bra. Organisationer som bekämpar varumärkesförfalskning och pirattillverkning skulle kunna få utvidgade befogenheter, så de kan försvara de kollektiva intressen som företrädes. En ändring i den rättsliga ramen skulle eventuellt kunna leda till den utvecklingen att organisationerna till viss del lägger om sin verksamhet, och att de i enskilda fall skulle uppfattas som en del av en myndighets kontroll.⁴⁰

Ett intressant exempel på ovan sagda är den svenska organisationen Antipiratbyrån som bildades 2001 och har ett stort antal medlemmar. Denna organisation samarbetar dessutom med internationella branschorganisationer som t.ex. MPA (Motion Pictures Association) och IVF (International Video Federation).⁴¹

---

³⁹ Ibid, s. 14.

⁴⁰ Ibid, s. 15.

⁴¹ www.antipiratbyran.se

3.3.2 Användning av tekniska anordningar

Ett av de bästa sätten att få stopp på varumärkesförfalskning och pirattillverkning hade kanske varit om det helt enkelt inte gick att kopiera varan, då främst pirattillverkade varor, t.ex. CD-skivor, som kunde vara försedda med ett skydd så att kopiering var omöjlig. Varumärkesintrång på kläder kan däremot bli svårt då de tekniska skydden inte fungerar lika bra. Här går det kanske inte att förhindra själva kopieringen, men med t.ex. små mikroskopiska etiketter fastsatta på de äkta plaggen skulle det gå att urskilja de äkta från de förfalskade. Några andra anordningar som också skulle kunna bli aktuella är säkerhetshologram, särskilt bläck, aktiva kort, magnetiska system, biometriska koder, optiska anordningar m.m. Med hjälp av bl.a. ovannämnda anordningar ansåg kommissionen att det skulle vara enklare att spåra och ingripa mot varumärkesförfalskning och pirattillverkning. Men ett problem kvarstår dock, nämligen att de varor man då lyckas spåra oftast är de som är klumpigast utförda. Med andra ord kvarstår problemet med de riktigt skickliga välorganiserade gärningsmännen, då dessa ofta har kapacitet att även kopiera de tekniska anordningar som finns. Kommissionen ansåg därför att dessa anordningar ska skyddas rättsligt mot intrång, manipulation eller neutralisering. Det har gått till så att kommissionen har på gemenskapsnivå tagit initiativet att se till så att förbjudna åtgärder rörande tekniska anordningar på det immaterialrättsliga området förbjuds i medlemsstaterna. Några exempel på verksamhet som kan komma att stoppas är tillverkning, försäljning, underhåll, innehav, reklam m.m. då de är avsedda att fungera i vinstsyfte och rör olovliga tekniska anordningar. Då det kan vara svårt för vissa berörda kretsar att följa med i den snabba utveckling som råder så kan i vissa fall kommissionen bidra med t.ex. olika lösningar på de tekniska områdena.⁴²

3.3.3 Sanktioner m.m.

Ett ytterligare led i kampen att se till att de immateriella rättigheterna respekteras är sanktionerna. Här frågar sig kommissionen om det inte skulle vara på sin plats att överväga eventuellt andra medel och förfaranden utöver de som anges i TRIPS-avtalet⁴³, vilka utgör en grund för alla EG-länders sanktionssystem då de ska bekämpa varumärkesförfalskning och pirattillverkning på den inre marknaden. Ett beaktande av särskilda bestämmelser som uppvisat positiva tecken i vissa nationella lagstiftningar är lämpligt. Kravet är dock att de sanktioner och andra åtgärder som används inte kränker respekten för privatlivet eller proportionalitetsprincipen⁴⁴.

Ett av gemenskapens problem i frågan om sanktioner är att medlemsstaternas straffrättsliga förfaranden och dess påföljder ofta varierar avsevärt. Alla medlemsstater har emellertid i princip straffrättsliga påföljder för varumärkesintrång och pirattillverkning, men för vissa typer av rättigheter föreskrivs dock inga påföljder.

---

⁴² Grönbok KOM (98) 569 slutlig, 1998, s. 16f.

⁴³ TRIPS-avtalet, artiklarna 41-61.

⁴⁴ Proportionalitetsprincipen betyder att åtgärder inte får vara oproportionerligt stora eller långtgående jämfört med syftet med åtgärden.

Straffrättsliga förfaranden har en del fördelar då jämförelser görs mot de civilrättsliga. De kan sägas ha en större avskräckande verkan men har även effektivare bevis och förundersökningsmöjligheter. Här förespråkar kommissionen att en granskning ska göras för att se hur verkningsfulla straffen är på den inre marknaden, och för att se hur de skulle kunna skärpas. En viktig fråga här är om alla i det oftast långa ledet av delaktiga i den olagliga framställningen omfattas av den tillämpliga lagstiftningen, t.ex. mellanhänder och återförsäljare. Möjligtvis kan det vara så att varor tillverkas och transporteras där reglerna är bristfälliga och risken för att åka fast är minst. En mer enhetlig gemenskapslagstiftning behövs således. Potentiella sanktioner som kan tänkas ingå i gemenskapen är de möjligheter att helt eller delvis stänga ner en butik eller anläggning där en gärning som tvisten gäller har begåtts. Dessa skärpta påföljder ingår redan i vissa nationella lagstiftningar, och har där visat sig vara mycket verkningsfulla för att bekämpa varumärkesintrång och pirattillverkning.⁴⁵

Då det gäller den civilrättsliga delen kan en rad åtgärder vidtagas av rättighetsinnehavaren för att hävda sin rätt, exempelvis interimistiska och slutliga åtgärder. Även avseende detta varierar åtgärder och förfaranden avsevärt mellan medlemsstaterna. Det kan exempelvis handla om hur ofta eller hur sällan de används. Kommissionen förklarar orsaken som en skillnad mellan olika traditioner och inställningar som finns i medlemsstaterna. Interimistiska beslut kan vara att föredra före slutliga åtgärder, då de går både fortare och är mer effektiva. Definitionen på interimistiska åtgärder är:⁴⁶

”[...] sådana åtgärder som, för de områden där de är tillämpliga, vidtas bevara sak- eller rättförhållanden och bevaka rättigheter som utgör föremål för prövning i sak”⁴⁷.

Med andra ord kan sägas att ett interimistiskt förbud fungerar som en sådan åtgärd att en rättighetsinnehavare kan utverka ett förbud mot en person som gör intrång i dennes immaterialrätt.⁴⁸ Detta rör även de varor som tvisten handlar om och de anordningar som har använts i tillverkningsprocessen.⁴⁹ Förbudet fattas innan slutligt avgörande i målet är bestämt och till skillnad från t.ex. en förbudsdom så går den här summariska processen betydligt snabbare.⁵⁰ En medlemsstat har enligt kommissionen ett intressant tillvägagångssätt, nämligen att den som begår ett intrång kan dömas att stå för kostnaderna att återkalla de varor tvisten gäller. Dessutom skulle det ske på dennes egen bekostnad. En annan sanktionsåtgärd som nämns är föreläggande, som om de bryts vanligtvis medför böter.

---

⁴⁵ Grönbok KOM (98) 569 slutlig, 1998, s. 18f.

⁴⁶ Ibid, s. 20.

⁴⁷ Ibid, s. 20. Reichert, mål C-261/90, Rec. 1992, s. I-2149.

⁴⁸ Norrgård, Marcus, Interimistiska förbud i immaterialrätten, 2002, s.1.

⁴⁹ Grönbok KOM (98) 569 slutlig, 1998, s. 20.

⁵⁰ Norrgård, Marcus, s.1.

Vidare finns uttrycket gottgörelse som syftar till att den ansvarige ska gottgöra den eventuella skada på de immateriella rättigheter som rättighetshavaren har utsatts för.⁵¹ Detta har dock varit föremål för flertalet diskussioner om att de skadestånd som betalas ut inte är tillräckligt stora.⁵²

Publicering av domar och rätten till information är exempel på ytterligare åtgärder som kommissionen nämner ska vara effektiva. I bl.a. Italien och Frankrike anses det som ett kompletterande straff att domen publiceras då varumärkesintrång eller pirattillverkning föreligger. Rätten till information är enligt TRIPS-avtalet en frivillig åtgärd, och oberoende av begäran om skadestånd. Syftet med denna åtgärd är att försöka få fram information om de olagliga varornas ursprung, distributionskanalerna och identitet hos tredje man som varit delaktig i tillverkning och spridning av produkterna. Reglerna om rätten till information har framför allt varit framgångsrik i den tyska immaterialrätten.

På den inre marknaden råder fri rörlighet för varor, men detta kan också utvecklas till ett svårlöst problem när t.ex. frågor om vilken lag som är tillämplig och domstols behörighet kommer upp. Det immaterialrättsliga skyddet är oftast territoriellt betingat vilket kan medföra svårigheter i tillämpningen när olaglig verksamhet har begåtts eller har haft verkningar i flera länder. Problematiken kring transitfall⁵³ är ett bra exempel. Här rör det sig om produkter som är tillverkade i en stat innanför eller utanför gemenskapen för att sedan transporteras över en eller flera medlemsstaters eller andra länders territorium, för att slutligen släppa ut varorna på marknaden. Här anser kommissionen att domstolarna i ett transitland har problem med att avgöra skadans storlek för de varumärkesförfalskade och pirattillverkade varor som bara transporteras via medlemsstaten. Vidare anses det från kommissionen att vissa domstolar är pressade att fastställa att ingen skada har uppkommit på det territorium där transit av olagliga varor skett, och att skada enbart inträder där varorna har sin slutdestination. Stor vikt har därför lagts på att försöka lösa svårigheterna i praktiken vid bedömning av behörig domstol och tillämplig av lag.⁵⁴

3.3.4 Administrativt samarbete

Medlemsstaterna och kommissionen måste samarbeta för att få en gemensam lagstiftning rörande varumärkesförfalskning och pirattillverkning. Detta samarbete skulle då ha som främsta syfte att se till så att lagstiftningen tillämpas enhetligt och effektivt men även se till så att medlemsstaterna använder den korrekt i olika sammanhang. Administrativt samarbete har redan visat sig användbart inom t.ex. tull och jordbruk. Vidare förespråkas att en ny ordning liknande (EG) nr 515/97 ska införas för att hindra spridningen av olagliga alster inom gemenskapen⁵⁵.

---

⁵¹ Grönbok KOM (98) 569 slutlig, 1998, s. 20.

⁵² Koktvedgaard, Mogens – Levin, Marianne, s. 454f. *Se vidare om ett genombrott på den svenska varumärkessidan* Svea HovR den 22.12.1998 i mål T78-97, DT 32 (Absolut rent)

⁵³ Mål C-60/02, *Transitgoods*, EGD den 7.1.2004.

⁵⁴ Grönbok KOM (98) 569 slutlig, 1998, s. 21ff.

⁵⁵ Rådets förordning (EG) nr 515/97; *tillämpas bl.a. av tullmyndigheter som bevakar gemenskapens yttre gränser.*

Förväxling bör ej ske mellan det administrativa samarbetet inom gemenskapen och det internationella som behandlas i TRIPS-avtalet (artikel 69).

Då mycket information ska sammanföras bör en kontaktperson tillsättas från varje medlemsland för att lättare kunna vidarebefordra information. Denne person skulle då vara ansvarig för alla frågor rörande varumärkesintrång och pirattillverkning. Vidare skulle en samordningsgrupp kunna inrättas bestående av de nationella kontaktpersonerna och företrädare från kommissionen. Syftet med denna samordningsgrupp skulle då vara att utforma förslag om förbättringar och utvärdera hur samarbetet fungerar i praktiken.

En viktig fråga som kommissionen tar upp rörande bevis som erhållits lagligen i andra medlemsstater skulle kunna hjälpa till vid utredningar rörande varumärkesintrång och pirattillverkning. Detta på grund av att bevis sällan är samlade i en enda medlemsstat. I Haagkonventionen behandlas den del som rör samarbete mellan rättsliga myndigheter för bevisupptagning då det gäller ärenden av civil eller kommersiell natur. Här ställer sig kommissionen frågande till om den praktiska tillämpningen möjligtvis kan leda till problem och i så fall hur de ska lösas. Kanske kan det bli aktuellt med en ny bestämmelse som gör det tillåtet att ta vara på och använda bevisning som erhållits lagligen från annan medlemsstats myndighet. Vad gäller samarbetet mellan tull och polis bör en gemensam handbok utformas och uppdateras regelbundet. Den skulle främst vara utformad och till för de nationella myndigheterna, och skulle omfatta det bästa som går att tillgå då det gäller erfarenheter, kunnande och expertis.⁵⁶

3.4 Uppföljning av grönbok

Uppföljning av grönbok för att bekämpa varumärkesförfalskning och pirattillverkning på den inre marknaden kom ungefär 2 år efter det att den första handlingsplanen lades fram. Detta var medvetet då det redan var planerat för en uppföljning och en utvärdering av handlingsplanen. Syftet var att försöka utreda de ekonomiska konsekvenserna av problemet men även om den gällande lagstiftningen var tillräckligt effektiv.⁵⁷

Reaktionerna på grönboken⁵⁸ var många och 145 yttranden lämnades in i frågan. År 1999 anordnades en offentlig utfrågning av kommissionen för de berörda grupperna i München samt ett möte med medlemsstaterna.⁵⁹

---

⁵⁶ Grönbok KOM (98) 569 slutlig, 1998, s. 24ff.

⁵⁷ Grönbok KOM (2000) 789 slutlig, 2000, s 2.

⁵⁸ *En komplett sammanställning av svaren som kom in gällande grönboken finns på följande adress:*
http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/intprop/indprop

⁵⁹ Grönbok KOM (2000) 789 slutlig, 2000, s 3.

Denna uppföljning syftar till att redogöra för vilka åtgärder som kommer att bli aktuella omedelbart, åtgärder inom en snar framtid samt åtgärder som förväntas tillkomma inom en medellång tidsperiod. Meddelandet om uppföljning av grönbok lades fram till Rådet, Europaparlamentet och Ekonomiska och Sociala Kommittén år 2000.⁶⁰

3.4.1 Omedelbara insatser

Ett direktiv är prioriterat och ska läggas fram inom kort. Det ska innehålla ett skydd som bl.a. kommer att stärka skyddet för den immateriella äganderätten, och behandla de allmänna förutsättningarna då det gäller administrativt samarbete och informations utbyte. I TRIPS-avtalet finns dock redan minimibestämmelser om skyddet, därför planerar kommissionen att enbart göra kompletterande åtgärder på detta område. En ekvivalent skyddsnivå inom gemenskapen samt en harmonisering av medelstaternas lagar och författningar ska vara några av grundsyftena i det nya direktivet. Emellertid är det viktigt att de konkurrensregler som finns på området inte på något sätt undantas. Nedan följer några av de viktiga punkter som ska omfattas av direktivets bestämmelser.⁶¹

- Branschorganisationer ska kunna föra sin talan inför domstol och myndigheter för att på det sättet kunna försvara de kollektiva intressen som de bevakar. Flera länder har redan denna specifika rätt i sina nationella regler.
- Vidare förespråkas att direktivet ska innehålla rättsligt skydd av anordningar på det industriella området, och att förbud mot bl.a. tillverkning av dessa anordningar bör införas samt möjligheten att väcka talan mot manipulering av lagliga anordningar.
- I en del fall då det rör sig om varumärkesförfalskning eller (och) pirattillverkning ska åtgärder kunna utföras så att företag eller affärer stängs ner, utrustning beslagtas samt konfiskering sker av tillgångar och vinster som gjorts i samband med den olagliga verksamheten.
- Då rättighetshavarna ska kunna försäkra sig om att deras immateriella tillgångar respekteras, så ska civilrättsliga åtgärder och förfaranden skärpas angående utredningar, beslag och bevismaterial.
- Då olagliga varor släppts ut på marknaden ska den skyldige betala återkallelsen av dessa. Vidare i samma punkt föreskrivs att det behövs gemensamma kriterier då skadestånd ska beräknas och att rätten till information om offentliggöranden av domstolsavgöranden ska bli gällande. Uppgiftsskyddet och då i synnerhet personuppgifter ska särskilt respekteras.

---

⁶⁰ Ibid, s. 2.

⁶¹ Ibid, s. 6.

- En eller fler administrativa kontaktpersoner ska tillsättas i varje medlemsstat då det gäller insatser mot varumärkesintrång och pirattillverkning på den inre marknaden. Detta är inget nytt, utan det finns redan kontaktpersoner som har till uppgift att behandla ärenden då det gäller att skydda de yttre gränserna. Det ska gå att vända sig till dessa kontaktpersoner både från branschorganisationens sida och ifrån medlemsstaternas tillsynsmyndigheter.
- Som en sista viktig punkt sägs att en regelbunden utarbetning av rapporter ska göras för att utvärdera effekterna av direktivet, men även för att se om något resultat kan visas på grund av organisationernas och de behöriga instansernas åtgärder.⁶²

Vidare kommer kommissionen att utarbeta utbildningsinsatser för berörda tjänstemän, och då framför allt inom de brottsförebyggande organen. Insatser till kandidatländer kommer att stärkas. Kommissionen vill driva på dessa länder så att de så snabbt som möjligt inför de hjälpmedel och den infrastruktur som behövs för att säkra respekten kring den immateriella äganderätten. Resurser kommer även att läggas på att effektivt nå ut med information till allmänheten. Här avses bl.a. initiativ av nationell karaktär som tillsammans med den privata sektorn ska ha som syfte att informera allmänheten om de negativa påföljder som kan härledas till varumärkesförfalskning och pirattillverkning; information kan exempelvis ges för att skydda den allmänna säkerheten, mot de ibland direkt hälsofarliga varor som har ett samband med den olagliga verksamheten. Kampen mot varumärkesförfalskning och pirattillverkning kommer även i framtiden att prioriteras högt i samband med t.ex. utvidgningen av EU.

Kommissionen har som avsikt att kunna samla in, analysera och jämföra uppgifter som har koppling till varumärkesförfalskning och pirattillverkning. En utredning ska fastställa lämpligt tillvägagångssätt. Det man speciellt kommer att titta närmare på är användandet av den metod som är utvecklad för tullstatistik⁶³. Denna undersökningsdel hade sedan kunnat fungera som ett underlag då en utvärderingsrapport ska tas fram. Metoden ska fungera som ett enkelt, pålitligt och effektivt hjälpmedel för att stötta de berörda områdena.

En sista omedelbar åtgärd som förespråkas är att en kontaktpunkt inrättas, där utbyte av information mellan olika interna avdelningar skulle kunna ge ökade möjligheter att ingripa mot den olagliga handeln med skyddade varor. Även omvärlden skulle då lättare kunna komma i kontakt med kommissionen. Det ska dock tilläggas att detta kontaktställe inom kommissionen inte kommer att ha någon specifik behörighet, utan ska enbart fungera som ett slags kontaktnät mellan de olika avdelningarna.⁶⁴

---

⁶² Ibid, s. 6f.

⁶³ *Se vidare*, förordning (EG) nr 3295/94 artikel 14, och förordning (EG) nr 1367/95.

⁶⁴ Grönbok KOM (2000) 789 slutlig, 2000, s. 7f.

3.4.2 Insatser på medellång sikt

En undersökning kommer att påbörjas för att ta reda på om kompletterande arrangemang för administrativt samarbete i samband med bekämpning av varumärkesintrång och pirattillverkning är lämpligt att inrätta. Detta gäller speciellt mellan behöriga myndigheter men även samarbete mellan dessa och kommissionen. Förslag skulle exempelvis kunna hämtas från det administrativa arbete som bedrivs på tull- och jordbruksområdet. Vidare skulle ett samarbete mellan nationella myndigheter och kommissionen kunna bli aktuellt då det faktiskt rör sig om ett gemensamt intresse.

Behovet av att lägga fram en mer enhetlig miniminivå för brottspåföljder kommer att utredas. Dessutom ska en granskning göras angående utveckling av tullagstiftningen inom detta område. Då en planerad förbättring för företag och branschorganisationer att komma åt information är prioriterat planerar kommissionen att ta fram hjälpmedel i denna fråga. Sådana hjälpmedel skulle exempelvis kunna vara en webbplats med information om beslut som fattats. De personer som webbplatsen främst skulle vända sig mot är yrkesutövare och brottsbekämpande organ. Vidare är det tänkt att man med hjälp av länkar skulle kunna klicka sig fram till relevanta nationella webbsidor på nätet, med hjälp ifrån det europeiska rättsliga nätverk som finns inom privaträtten. En ytterligare åtgärd som kan nämnas är att kommissionen föreskriver att Europol bör få utökade befogenheter i samband med vissa fall som rör varumärkesförfalskning och pirattillverkning.⁶⁵

3.4.3 Reaktionen och förslag

Ett stort antal reaktioner kom in efter det att grönbok KOM (98) 596 hade presenterats. Dessa reaktioner var i de flesta fall svar på de 41 frågor som successivt ställts genom hela handlingsplanen. Sammanställningen har bl.a. tydligt visat på att den privata sektorns insatser och åtaganden bör förbättras ytterligare. Inte minst vad gäller samarbetet med de offentliga myndigheterna. Vidare tycker de flesta att informationskampanjer som är riktade till allmänheten och som tar upp de negativa följderna av varumärkesförfalskning och pirattillverkning är en bra åtgärd. Då pirattillverkningen är mycket hög inom IT⁶⁶ och multimediamrådet föreslås att det ska bli obligatoriskt att använda så kallade identifieringskoder på t.ex. Cd-skivor. Kommissionen vill samtidigt poängtera vikten av att de nationella myndigheterna tar sitt ansvar i kampen mot den olagliga verksamheten. Men framför allt att ansvaret ligger på rättighetshavarna, då dessa bl.a. måste vara på sin vakt angående sin policy i situationer då licenser beviljas. Situationen på Internet kommer också noggrant att följas av kommissionen då detta blir ett allt mer och mer använt verktyg av dem som sysslar med förfalskning och pirattillverkning. Vid behov kommer även detta område att behandlas i den förväntade handlingsplanen.⁶⁷

---

⁶⁵ Ibid, s.8f.

⁶⁶ Ibid, s.4. *Varumärkesförfalskning och pirattillverkning inom IT området har tagit över 39 % av den lagliga handelns andel inom gemenskapen.*

⁶⁷ Ibid, s.4ff.

I ett yttrande från Ekonomiska och Sociala Kommittén (ESK) om varumärkesförfalskning som antogs den 30 maj 2001 stöds initiativet att snabbt lägga fram ett förslag till direktiv som ska ha som syfte att förbättra möjligheterna att upprätthålla respekten för den immateriella äganderätten och att föreskriva en gemensam ram för informationsutbyte och administrativt samarbete. Vidare vill ESK påpeka vikten av en heltäckande och samordnad politik då varumärkesförfalskning och pirattillverkning ska bekämpas. Det ska beaktas att det inte bara är de ekonomiska och sociala skadeverkningarna som vållar problem, utan även att allmänhetens hälsa och säkerhet står på spel. Det förespråkas även att alla förseningar med ett fungerande instrument för att bekämpa förfalskningar och pirattillverkade varor kommer att ses som ett svaghetstecken. Det sägs att det är uppfinnaren, entreprenören och kreatören som tar risken att bli kopierade, medan konsumenten och distributören riskerar att bli lurade. Detta vill ESK att man ändrar på så att riskerna och farorna drabbar de som sysslar med denna olagliga verksamhet. I denna kamp spelar självklart ordningsmakten en stor roll men även påtryckningar från samhället kan bli ett bra vapen för övervakning, informationsutbyte, utbildning samt ökad hederlighet.⁶⁸

3.4.4 Slutsatser och konstateranden

Det har konstaterats att den inre marknaden störs på grund av varumärkesförfalskning och pirattillverkning. Några av konsekvenserna är att den olagliga handeln tenderar att centreras till de länder där skyddet för de immateriella rättigheterna inte är så starkt, dvs. det blir attraktivt att på dessa platser tillverka och sälja de olagliga produkterna, bl.a. då det fortfarande finns betydande skillnader mellan hur lagarna tillämpas inom gemenskapen på detta område. Det kan t.ex. röra sig om skillnader hur interimistiska åtgärder används för att säkra bevis och beräkna skadestånd eller förfarandet då rättighetshavaren vill att intrånget ska upphöra. Vissa medlemsstater saknar ibland hela sanktionsåtgärder såsom ”straffet” för en skyldig att på egen bekostnad återkalla de förfalskade varorna från marknaden. Det som nu nämnts är direkt skadligt för gemenskapens inre marknad och försvårar ytterligare kampen mot den olagliga verksamheten. En av följderna kan bli att företag och andra investerare tappar förtroendet för den inre marknaden och detta kan i sin tur leda till ett ekonomiskt bakslag. Men inte nog med det, varumärkesförfalskning och pirattillverkning verkar dessutom vara knuten till den alltmer växande organiserade brottsligheten och dessa personer kan med hjälp av Internets framväxt hela tiden hitta nya vägar att gå. Stora ansträngningar kommer därför att göras för att stoppa detta fenomen.⁶⁹

---

⁶⁸ Europeiska gemenskapens officiella tidning nr C 221, 7.8.2001, s. 0020-0024.

⁶⁹ Grönbok KOM (2000) 789 slutlig, 2000, s. 3.

3.5 Direktiv 2004/48/EG

3.5.1 Reaktionen på kommissionens förslag

Kommissionens förslag till direktiv om åtgärder och förfaranden för att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter lades fram den 30 januari 2003⁷⁰. Förslaget innehåller 26 artiklar och reglerar bestämmelser om bl.a. rätten till information om intrångsgörande varors ursprung och distribution, vitesförbud, kvarstad, förstöring av intrångsgörande varor, skadestånd och säkerställande av bevismaterial.⁷¹ Det kan alltså konstateras att mycket av det som lades fram i grönbok och uppföljning till grönbok faktiskt också togs med i KOM (2003) 46 slutlig.

Från svenskt håll finns en allmänt positiv inställning till det från kommissionen anförda förslaget att harmonisera sanktionssystemet för de immateriella rättigheterna. Emellertid krävs en grundlig analys av harmoniseringen, då de nationella rättsordningarna kommer att påverkas på ett ingripande sätt. Kritik har uttalats om kommissionens underlag i vissa delar verkligen uppfyller kraven på en sådan analys. Tveksamheter ligger exempelvis i om tillämpningsområdet bör begränsas till intrång som sker i vinstinriktat syfte eller orsakar betydande skada. Vidare kan Sverige inte ansluta sig till kommissionens uppfattning rörande artikel 95 EG, dvs. att denna artikel skulle fungera som en rättslig grund för en tillnärmning av medlemsstaternas materiella straffrätt och straffprocessrätt.⁷²

Då det gäller de övriga medlemsstaternas ståndpunkter är de generellt sett mer kritiska än från svenskt håll. I stort sett har samtliga medlemsstater sagt ifrån om att den straffrättsliga regleringen som föreskrivs i artikel 20⁷³ går för långt. Vidare har många medlemsstater också kritiserat den förslagna schablonberäkningen av skadestånd som behandlas i artikel 17.1⁷⁴.

---

⁷⁰ KOM (2003) 46 slutlig, 2003.

⁷¹ Regeringskansliet faktapromemoria 2003/04:FPM34. s. 3.

⁷² Ibid, s. 10.

⁷³ Artikel 20 enligt Regeringskansliets faktapromemoria 2003/04:FPM34. s. 8-9

1. *"I denna artikel åläggs medlemsstaterna att kriminalisera alla intrång i immateriella rättigheter som begås uppsåtligen och har kommersiellt syfte, s.k. allvarliga intrång. Medlemsstaterna skall också straffbelägga försök, medhjälp och anstiftan till sådana intrång.*
2. *Medlemsstaterna skall fastställa straff för såväl fysiska som juridiska personer. För de först nämnda skall frihetsberövande straff och böter kunna komma i fråga. För juridiska personer skall straffet vara böter.*
3. *Medlemsstaterna åläggs också att införa en rad särskilda rättsverkningar av brott såsom förverkande av intrångsgörande varor och verktyg m.m., förstörande av intrångsgörande varor, tillfällig eller slutlig stängning av hela eller viss del av den rörelse som huvudsakligen har använts för intrånget, permanent eller tillfälligt näringsförbud, tvångsförvaltning, avveckling, utestängning från offentligt stöd och offentliggörande av domstolsavgörande".*

⁷⁴ Artikel 17.1 enligt Regeringskansliets faktapromemoria 2003/04:FPM34. s. 8

1. *"Genom denna artikel åläggs medlemsstaterna att införa regler om skadeståndsskyldighet för den som uppsåtligen eller av oaksamhet (visste eller rimligen borde ha vetat) gör intrång i en immateriell rättighet. Därvid skall rättighetshavaren få välja mellan 1) en schablonberäknad ersättning motsvarande två gånger den licensavgift som skulle ha betalats om intrångsgöraren hade avtalat om att utnyttja rättigheten".*

En vidare diskussion har berört de kriterier som hanterar gränserna kring tillämpningsområdet. Vissa medlemsstater tycker att det förslag som kommissionen har utgett sänder fel signaler, medan andra länder tycker att en tydligare åtskillnad mellan piratkopiering och varumärkesförfalskning måste till, dvs. den måste bli ännu snävare.⁷⁵

3.5.2 Resultatet av direktiv 2004/48/EG

Direktivet om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter lades fram den 29 april 2004. Det nu färdiga direktivet innehåller inte 26 artiklar som förslaget från 2003 gjorde, utan består nu istället av 22 artiklar. Ett antal åtgärder har vidtagits för att försöka tillfredställa medlemsländernas kritik angående ovannämnda artiklar i förslaget. Men även en rad andra regleringar har gjorts, bl.a. på grund av yttrandet från Europeiska Ekonomiska och Social kommittén om att inledningen och delar av texten i förslaget var synnerligen osammanhängande och svårförståeligt.^{76 77}

Förslaget som kommissionen lade fram år 2003, möttes delvis av stark kritik och togs inte väl emot i alla berörda kretsar, trots att det fanns en stark vilja att bekämpa varumärkesförfalskning och pirattillverkning. När sedan direktivet lades fram år 2004 kunde det ses som en kompromiss som karakteriserats som urvattnad. Ett av huvudargumenten till direktivet var att skapa ett starkare sanktionssystem än vad TRIPS-avtalet erbjuder. Detta skulle kallas för TRIPS-plus men det är dock osäkert om detta syfte har uppnåtts.⁷⁸

Frågan är om det nya direktivet är så pass välarbetat att det kommer fungera så bra som man hoppats på. Det är ett stort antal länder som är delaktiga i denna process, och trots att det fortfarande finns vissa problem i direktivet så ska det implementeras. Vidare finns det fortfarande en del juridisk-tekniska oklarheter i direktivtexten, som med klarare språkbruk och bättre beredning kunde ha undvikits. Fritt plockade element från olika länders rättsystem har också kommit med utan att hänsyn tagits till hur de passar in i andra länders sanktionssystem. Även olika rättskulturer och processordningar kommer att orsaka problem. Detta kommer till allra högsta sannolikhet innebära att direktivet inte kommer att implementeras på samma sätt i de olika medlemsländerna. Det minimidirektiv⁷⁹ som tagits fram är inte ett lämpligt instrument för att uppnå jämbördighet. Förmodligen kommer inte heller den höga likvärdiga och enhetliga skyddsnivån som man hoppats på att uppnås.⁸⁰

---

⁷⁵ Regeringskansliet faktapromemoria 2003/04:FPM34. s. 10.

⁷⁶ EUT C 32, 5.2.2004.

⁷⁷ Direktiv 2004/48/EG. Även kallat *Enforcement-direktivet*.

⁷⁸ NIR 2004 s. 443. Norrgård, Marcus

⁷⁹ *Med minimidirektivet menas att nationella bestämmelser som är mer gynnsamma för en rättighetshavare än direktivets bestämmelser får föreskrivas.*

⁸⁰ NIR 2004 s. 468. Norrgård, Marcus

4. Den inre marknadens försvar

I detta fjärde kapitel beskrivs inledningsvis något om de förordningar som successivt vuxit fram med åren, och som reglerar varumärkesförfalskning och pirattillverkning. Därefter presenteras de svenska tullmyndigheternas möjlighet till ingripande mot olagliga varor, samt något kort om parallellhandel.

4.1 Förordningarnas framväxt

I kampen att försöka hejda den växande utvecklingen av förfalskade och pirattillverkade varor har ett antal förordningar och handlingsplaner lagts fram. En av de tidigaste författningar som antogs rörande detta ämne var (EEG) nr 3842/86 om åtgärder för att förhindra övergång till fri omsättning av varumärkesförfalskade varor.⁸¹ Denna följdes sedermera upp av förordning (EG) nr 3295/94 också kallad Counterfeitförordningen (CF). I denna fastställdes bl.a. villkoren för ingripande av tullmyndigheter, men även vilka åtgärder som de behöriga myndigheterna skulle vidta då det gällde varumärkesförfalskning och pirattillverkning.⁸² Då en utvärdering av de första åren var i enlighet med artikel 15 i CF, gjordes således detta. Resultatet blev förordning (EG) nr 241/99 och trädde i kraft 1 juli 1999. Det var även här det ganska vida kända uttrycket ”påföljderna ska vara effektiva, väl avvägda och avskräckande” myntades då en ändring gjordes av artikel 11 i CF⁸³. I denna artikel stod tidigare att ”straffåtgärder skall vara så kännbara att de motiverar efterlevnad av gällande bestämmelser”.⁸⁴ Med andra ord kan sägas att en skärpning har gjorts inte bara vad gäller just denna artikel utan mer över lag jämfört med CF från 1994.

Då även förordning (EG) nr 241/99 skulle följas upp har följaktligen så också skett. Syftet var att få de system man har att fungera ännu bättre, och på grund av tydlighetsskäl bör den därför bytas ut.⁸⁵ Resultatet utfärdades i Bryssel den 22 juli 2003, och förordning (EG) 1383/2003 blev därmed tillämplig den 1 juli 2004. Titeln var nu ”om tullmyndigheternas ingripande mot varor som misstänks göra intrång i vissa immateriella rättigheter och om vilka åtgärder som ska vidtas mot varor som gör intrång i vissa immateriella rättigheter”. Denna nya förordning ersätter därmed från och med den 1 juli 2004 äldre förordningar enligt artikel 24 (EG) 1383/2003.⁸⁶

---

⁸¹ Förordning (EG) nr 3295/94, art.16.

⁸² Ibid, art.1.

⁸³ Ibid, art.11.

⁸⁴ Förordning (EG) nr 241/99, art.13

⁸⁵ KOM (2003) 0020 slutlig, 2003, skäl. 1.

⁸⁶ Förordning (EG) nr 1383/2003.

Sedermera har även förordning (EG) 1891/2004 tillkommit, detta är dock bara ett tillägg om fastställande av tillämpningskriterier.⁸⁷

4.2 Har den olagliga verksamheten hindrats?

Det kan med tanke på ovanstående avsnitt alltså påvisas att ansträngningar har gjorts för att hindra den snabba utvecklingen av varumärkesförfalskade och pirattillverkade varor. Frågan kan dock ställas om och i så fall vad dessa ansträngningar har haft för effekt.

Då en granskning gjordes mellan åren 1998 och 2001 kunde en tämligen oroväckande diagnos ställas. Antalet föremål som fastnat vid unionens yttre gränser och som anses kränka de immateriella rättigheterna har ökat med 900 %. Detta är en ökning från 10 miljoner föremål till 100 miljoner föremål på fyra år. Enligt de statistiska uppgifter som kommissionen offentliggjort i årsrapporten om tullmyndigheters insatser i gemenskapen mot förfalskning och pirattillverkning, kan det pekas på speciellt två slutsatser:

1. Den första är att de som sysslar med den olagliga verksamheten numera går in för kvalitet istället för kvantitet. Dvs. det är inte längre enbart lyxartiklar som utsetts för förfalskning och kopiering, utan även diverse alster med lågt mervärde men som tillverkas i kommersiell skala.⁸⁸ Exempelvis kan nämnas det tillslag som polisen gjorde i Stockholmsförorten Rissne hösten 2005. Här hittade man 700 000 falska frimärken till ett värde av tvåsiffrigt miljonbelopp. En av de personer som greps hade kopplingar till den organiserade brottsligheten.⁸⁹
2. I den andra slutsatsen diskuteras själva produkttypen, dvs. att fenomenet inte bara drabbar en viss typ av vara. Förr var textilprodukter det som förfalskades i störst utsträckning, men nu är exempelvis livsmedelssektorn också starkt utsatt. År 2001 nådde just livsmedel nästan samma nivå som textil, vilket var en ökning med 75 % från år 2000. Samtidigt ökade antalet pirattillverkade CD-skivor med 15 300 % i relation till år 1999.⁹⁰

Vidare har konstaterats att den olagliga verksamheten har direkta anknytningar till olika terroristorganisationer. De använder sig alltså i stor utsträckning av pirattillverkade varor för att finansiera sin verksamhet eller för att tvätta pengar. Ett tillslag som gjordes på ett fartyg från Dubai till Köpenhamn var lastat med förfalskade schampo- och parfym produkter. Kopplingar kunde i detta fall göras med terroristorganisationen al-Qaida.⁹¹

---

⁸⁷ Förordning (EG) nr 1891/2004.

⁸⁸ KOM (2003) 0020 slutlig, 2003, kap.1.

⁸⁹ Sydsvenska dagbladet, *Stora mängder falska frimärken i omlopp*, Sydsvenskan/TT, A-delen, s.8. 24.11.2005

⁹⁰ KOM (2003) 0020 slutlig, 2003, kap.1.

⁹¹ Artikel: Tullens kamp mot piraterna, av Monica Fridolf, Tullverket. *Se vidare*

http://www.snpf.org/Artiklar/tullens_kamp_mot_piraterna.htm

Men det är inte bara varumärkesförfalskade och pirattillverkade varor som importeras till gemenskapen från tredje land, utan det förekommer också export av olagliga varor som är producerade i Europa och som smugglas till exempelvis Sydamerika.

En stor del av de rutter som används av den organiserade brottsligheten för att bl.a. smuggla narkotika och vapen nyttjas även vid införseln av förfalskade och kopierade produkter. Den här nya handeln kallas ”polytrafficking” och omfattar även människohandel och penningtvätt. När det gäller införseln till Norden används ofta de Baltiska staterna som mellanled av varor som t.ex. kommer ifrån Ryssland.⁹²

Vidare kan nämnas att datajätten Microsoft har vid ett flertal tillfälle utsatts för direkta rån där bytet har varit äkthetsintyg och förpackningar för att på det sättet föra ut piratkopior på marknaden. En studie som Microsoft har gjort visar på att handeln med piratkopierade varor är tio gånger mer lönsam än handeln med knark. Därtill ska även påpekas de lågt ställda straffsatserna i exempelvis Sverige. Här är maxstraffet för piratkopiering två års fängelse, vilket är långt mildare än de straff som blir aktuella då knarkhandel uppdagas.⁹³

4.3 Den svenska tullens möjligheter till ingripande

I Sverige har Tullverket ett nära samarbete med rättighetshavarna och dessa kan vid behov ansöka om ingripande av olagliga varor från tredje land. År 2004 beviljades 162 ansökningar från rättighetshavare och 470 ingripanden gjordes, detta motsvarade 125 000 artiklar till ett värde av 29 miljoner kronor. Under de senaste åren har tullverket börjat med att även mer noggrant undersöka postförsändelser. Detta har visat sig vara ett lyckat drag då 8 av 10 försändelser innehöll olagliga varor. I Göteborg upptäcktes t.ex. elva ton förfalskat te.⁹⁴

4.3.1 Tullagen

Det finns ett antal bestämmelser angående tullväsendets rätt till ingripande mot varor som kan antagas göra intrång i de immateriella rättigheterna. Om detta står det bl.a. i Tullagen kapitel 7. Nedan följer en kort presentation av de viktigaste paragraferna.

I § 1 hänvisas till relevanta föreskrifter som behandlar tullkontroll beträffande intrång i viss immateriell äganderätt. Om varor vars frigörande har skjutits upp eller hållits kvar av tullverket står det om i § 3. Vidare föreskrivs att varorna ska förvaras på ett betryggande sätt och ske på sökandes bekostnad fram till ett beslut har fattats om förstöring av eller annan åtgärd med varorna, sedermera har sökande efter detta beslut rätt till ersättning för sina kostnader. Detta ersättningskrav riktar sig till förlorande part i målet.

---

⁹² Ibid.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Ibid.

Det ska även påpekas att då kravet riktar sig till mer än en person ska solidariskt ansvar gälla. I § 4 behandlas tullmyndighets skyldighet att lämna uppgifter till rättighetshavaren. I frågan om ett rättighetsintrång har skett eller ej och hur detta förfaras med de aktuella varorna ska prövas av domstol enligt Varumärkeslagen (1960:644) inklusive de ändringar som finns fram till ny varumärkeslag (2005:287), detta regleras i § 6. Domstolen kan underrätta om interimistiska åtgärder⁹⁵, så som uppskjutande av frigörelse eller om kvarhållande av varor skall upphöra. Då lagakraftvunna domar har meddelats ska tullverket verkställa dessa. I § 7 står stadgat att om domstolens dom eller beslut i enlighet med 6 § innebär att varor skall ändras, så skall kostnaderna falla på den som har rätten till varorna.⁹⁶

Förutom kapitel 7 i tullagen så finns ytterligare ett kapitel som är relevant i sammanhanget, och det är kapitel 10, som främst behandlar de ansvarsbestämmelser som kan bli aktuella.

I den § 1 regleras de fall då föreskrifterna i tullagstiftningen brutits, detta kan antingen varit uppsåtliga eller av oaktsamhet. Straffet som utdöms i dessa fall kallas tullförseelse och påföljden är böter. Detsamma gäller då brott mot att föra anteckningar och lämna uppgifter om varor som ligger i tullager, förvaras tillfälligt i frizon eller frilager samt då ett föremål är under förenklat förfarande. Då det rör sig om ringa fall ska det inte utdömas ansvar.

I enlighet med § 2 blir det ovannämnda straff som benämns som tullförseelse ej aktuellt då gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller i lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Vidare står föreskrivet i § 3 att ett allmänt åtal enbart kan väckas efter medgivande av Tullverket. I § 4 står det beskrivet om vite. Tullverket kan besluta om detta i de fall då stöd finns i tullagstiftningen, det kan handla om en åtgärd som behövs för förtullning, tullklarering eller tullverkets kontrollverksamhet. Vite kan också sättas ut då någon inte lämnat uppgift eller handling enligt föreskrifter i tullagstiftningen.⁹⁷

4.3.2 Tullförordningen

Tullförordningen är ytterligare något som är relevant då det rör sig om tullens möjligheter till ingripande mot olagliga varor. Tullförordningen utfärdades i december år 2000, och är i nära samspel med den tullkodex⁹⁸ som inrättades år 1992 inom gemenskapen. Utryck som används i tullförordningen har samma innebörd som i tullkodexen.

---

⁹⁵ NJA 2005 s. 214. *Vid prövning av tullmyndighets beslut om uppskjutande av frigörande av varor på grund av misstänkt varumärkesintrång har vissa varor kvarhållits medan förpackningar till reservdelar frigjorts.*

⁹⁶ Tullag (2000:1281) Kap.7.

⁹⁷ Ibid, kap.10.

⁹⁸ Förordning (EEG) nr 2913/92 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen. *Kort kan sägas att tullkodexen skapades för att främja både marknadsaktörer och tullmyndigheter på den inre marknaden. Kodexen bygger på insamlandet av alla tullbestämmelser från ett stort antal gemenskapsförordningar och gemenskapsdirektiv.*

I denna tullförordning som består av 79 paragrafer, finns en del föreskrivet kring de problem som tidigare har belysts i uppsatsen. Exempelvis står det i §§ 25-31 om transitering, även om mycket av detta är hänvisningar till andra förordningar. Vidare behandlas frilager och frizoner i §§ 34-41, men huvudavsnittet i förordningen handlar om övervakning och kontrollverksamheten och hanteras i §§ 51-65. Här föreskrivs bl.a. att tullverkets chef kan begära in bokningsuppgifter från ett transportföretag för behandling, vilket i sig kan vara av yttersta relevans då en undersökning av härkomsten av varumärkesförfalskat eller pirattillverkat gods ska genomföras. Om polismyndighets plikt att bistå Tullverket samt om enskild polisansvar, regleras i de sista av dessa paragrafer.⁹⁹

I § 66 hanteras övervakning beträffande regler om produktsäkerhet. Här finns en hänvisning till förordning (EEG) nr 339/93,¹⁰⁰ som behandlar just detta problem. I artikel 2 i nämnda förordning hanteras de fall då eventuellt olagliga varor har brister som kan vara allvarliga och akut farliga för allmänheten. Tullmyndighet ska vid misstanke om detta uppskjuta övergången till fri omsättning och genast underrätta den nationella myndighet som har ansvar för marknadsövervakningen. De kostnader som kan uppkomma i samband med att tullverket förvarar och hanterar dessa varor skall bekostas av den berörda övervakningsmyndigheten. Om intrång i immateriell äganderätt och tullkontroll angående detta står det om i §§ 67-70. Här behandlas bl.a. sökandes rätt till information om åtgärder så fort tullverket konstaterat att intrång föreligger.¹⁰¹

4.3.3 Förordning (EG) nr 1383/2003

Rådets förordning (EG) nr 1383/2003 om tullmyndigheters ingripande mot varor som misstänks göra intrång i vissa immateriella rättigheter och om vilka åtgärder som skall vidtas mot varor som gör intrång i vissa immateriella rättigheter, är en tillämplig internationell lagstiftning. Som nämnts ovan (4.1) så är det en vidareutveckling av den tidigare counterfeitförordningen, med syftet att bli ännu mer effektiv. Förordningen består nu av sju kapitel respektive 25 artiklar. I första kapitlet tas syftet och tillämpningsområdet upp, t.ex. villkoren för en tullmyndighets ingripande då varor misstänks göra intrång i immateriella rättigheter. Om ansökan som avser tullmyndighets ingripande hanteras i kapitel 2. I denna del föreskrivs kriterierna som måste uppfyllas då en ansökan lämnas in, men rättighetshavaren uppmanas även att lämna så mycket information som möjligt som de känner till, exempelvis importörens, exportörens eller varuinhavarens identitet.¹⁰²

---

⁹⁹ Tullförordning (2000:1306) med uppdateringar fram till SFS (2004:1132)

¹⁰⁰ Förordning (EEG) nr 339/93 om kontroll av produkter som importeras från tredje land är i överensstämmelse med regler för produktsäkerhet.

¹⁰¹ Tullförordning (2000:1306)

¹⁰² Förordning (EG) nr 1383/2003

Kapitel 3 (III) står inte utskrivet, men istället finns två kapitel 4 (IV). Detta leder oavkortat in på tanken att ett skrivfel i den svenska versionen¹⁰³ av förordningen kanske är ett faktum. Det lite smått förbryllande är att även den svenska versionen av förslaget till förordningen har två kapitel 4. Till och med Pdf-versionen har detta numera konstaterade skrivfel. Efter en granskning av de engelska¹⁰⁴ och tyska¹⁰⁵ versionerna så noterades att det tredje kapitlet faktiskt finns.

Det tredje kapitlet behandlar villkoren för ingripande av tullmyndighet och av den myndighet som är behörig att besluta i sakfrågan. Om en vara misstänks göra intrång skall tullkontoret uppskjuta frigörandet av varorna eller kvarhålla dessa. Vidare ska en inspektion av berörda personer göras på produkterna. Tidsfristen för kvarhållandet kan förlängas med 3 respektive 10 arbetsdagar samt i vissa fall med 30 arbetsdagar. I det fjärde kapitlet regleras de bestämmelser som ska gälla varor som befunnits göra intrång i immateriella rättigheter, dvs. vad som händer med de olagliga varorna efter att de har uppdagats. Vidare sägs det i den sista punkten i kapitlet att varor som finns göra intrång i en immateriell rättighet får överlåtas till statskassan. Påföljderna som kan bli tillämpliga finns beskrivet i det femte kapitlet. Då det gäller tullmyndigheternas och rättighetshavarens ansvar går det att finna information om i sjätte kapitlet. Exempelvis kan sägas att rättighetshavarens eventuella civilrättsliga ansvar bestäms av lagstiftningen i den medlemsstat där de olagliga varorna befinner sig. Sjunde kapitlet hanterar vissa nödvändiga slutbestämmelser, så som att medlemsstaterna ska ge kommissionen all relevant information om tillämpningen av förordningen.¹⁰⁶

Då det gäller tullens möjlighet till ingripande finns två viktiga artiklar, och det är artikel 9 som behandlar normalförfarandet vid ingripande, och artikel 4 som hanterar undantagsfall (ex-officio) vid ingripande. Nedan följer en kort beskrivning dessa ingripanden:

Normalförfarandet:

1. En kontroll görs för att se om beviljad ansökan finns.
2. Rättighetshavaren kontaktas, bilderna e-postas eller visas på plats för identifiering.
3. Skriftlig bekräftelse ska krävas då varorna är falska.
4. På rättighetshavarens begäran kan uppgifter lämnas ut angående kvantitet, varuslag, namn och adress på mottagaren, avsändare, deklaratant el. innehavaren av varorna samt ursprung och härkomst av varorna.
5. Rättighetshavaren har tio arbetsdagar på sig att väcka talan hos tingsrätt, eller alternativt få till ett ömsesidigt avtal mellan berörda parter.
6. Tingsrätten beslutar i sakfrågan eller parterna förlikas.
7. Domstolens dom verkställs av Tullverket.

---

¹⁰³ Förordning (EG) nr 1383/2003, Hämtad från sidan europa.eu.int (Euro-lex).

¹⁰⁴ Council regulation (EC) no 1383/2003

¹⁰⁵ Verordnung (EG) nr 1383/2003

¹⁰⁶ Förordning (EG) nr 1383/2003

Undantagsfallet (ex-officio ingripande):

1. Först kontrolleras om rättighetshavaren är känd via exempelvis PRV. Misstänkt intrång ska meddelas.
2. För att lämna in ansökan i enlighet med artikel 5 i förordningen ska detta ske inom 3 arbetsdagar.
3. En skriftlig bekräftelse ska krävas på att varorna är falska, innan tullen lämnar ut uppgifter om kvantitet och varuslag.
4. Med andra ord kan sägas att ett ex-officio ingripande börjar tidigare än ett normalförfarande.¹⁰⁷

Det finns emellertid varor som inte omfattas av rådets förordning, och detta är de produkter som är under parallellimport eller som ej har någon kommersiell karaktär och som tas in i resandetraffiken.

Vad gäller parallellimporterade varor förstås äkta varor som har fångats upp av parallellhandlare för att sedan säljas utanför en rättighetshavare ordinarie kanaler. En viktig orsak som medför att parallellhandeln överhuvudtaget existerar, är de prisskillnader som finns mellan olika länder, och där är Europa i allra högsta grad delaktigt. Det sägs att prisavvikelser på ca 20-25 % brukar väcka parallellhandlarnas intresse, dock finns variationer mellan de olika branscherna. Denna sorts handel växer mer och mer för varje år, och om man tittar på läkemedelsomsättningen bland de stora produkterna är 25 % inom ramen för parallellhandel. Industrin uppfattar i huvudsak denna handel som snyltande på den egna verksamheten, och menar på att den utan egen produktiv insats drar orättmätig fördel av andra företags ansträngningar. Därtill kan nämnas att parallellhandel av äkta vara ofta går hand i hand med den olagliga importen av piratprodukter.¹⁰⁸

Som nämnts ovan så gäller inte bestämmelserna i förordning (EG) nr 1383/2003 vid parallellhandel med äkta vara. Faktum är att det finns inga gemenskapsrättsliga eller nationella medel som kan utnyttjas för att ge tullmyndigheten rätt att ingripa då det gäller import eller export av parallellhandlade produkter. Detta torde leda till problem för tullen då det ska avgöras om en produkt inom EU ska föras till parallellhandels varor eller till piratkopierade varor. Vidare kan tullen inte heller lita på rättighetshavarens uppgifter då det förekommit fall där det har legat i rättighetshavarens intresse att stoppa importen av parallellhandels varor, i dessa fall har försök gjorts att få till stånd de regler som finns för piratimport.¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ Föreläsning av Monica Fridolf och Yvonne Hilner, Tullverket, 11.10.2004.

¹⁰⁸ Lidgard, Hans Henrik, Parallellhandel – Konsumtion av immaterialrätt i Europa och USA, 2002, s. 18.

¹⁰⁹ Ibid, s. 135.

5. Analys och slutdiskussion

5.1 Analys

En beskrivning av varumärket och dess funktioner har inledningsvis behandlats ur ett historiskt perspektiv. Det kan konstateras att varumärket i dagsläget fått en mycket viktig plats i företagsportföljen. Endast varumärket i sig kan i vissa fall vara värt tre siffriga miljardbelopp. En bidragande faktor till dessa höga belopp kan hänföras till att konkurrensen successivt har ökat. Detta har medfört att även värdet på de inarbetade märkena stärkts. Med ett välrenommerat varumärke kan nya intäkter garanteras och där igenom även företags överlevnad. Ofta leder emellertid detta till att företaget riskerar att få sina varor förfalskade och kopierade av välorganiserade kriminella grupper. Det i sin tur kan få mycket negativa konsekvenser både direkt och under en längre tidsperiod. Om den viktiga särskiljningsförmågan och garantifunktionen försvinner så har företaget svårt att återhämta sig. Det krävs att det effektiva skydd som eftersträvas för att värna företagen mot intrång också i realiteten fungerar. Både jobben och framtida satsningar från företagen kan annars utebli.

Läkemedelsindustrin kan nämnas som ett exempel. Där kanske det krävs uppemot 30 olika projekt under många års tid för att få fram ett verkningsfullt läkemedel. Frågan kan ju då ställas hur stor motivationen är hos dessa bolag att år från år lägga ner ansevärliga summor pengar för att sedan upptäcka att deras storsäljare genast kopieras och säljs på den illegala marknaden. Detta problem är än mer påtagligt i utvecklingsländerna där förfalskade läkemedel står för mer än 50 % av försäljningen.¹¹⁰

De system som för närvarande används i själva registreringsprocessen av ett varumärke verkar i nuläget fungera bra¹¹¹. En viss osäkerhet kan dock uppkomma då det gäller gemenskapsvarumärken då dessa i sin natur är gränsöverskridande och är tänkta att fungera i hela gemenskapen. Problemet kan i de här fallen uppstå om ett likalydande lokalt varumärke redan existerar. Följderna kan då bli att de tvingas samexistera. Vidare har konstaterats att det inte finns någon speciell domstol i Sverige som dömer i immaterialrättsmål då det rör varumärkesintrång, utan detta sker vid allmänna tingsrätter. En viktig aspekt som måste beaktas är att straffåtgärder inte ska dömas ut mekaniskt, utan varje fall måste ses som ett nytt unikt mål.

---

¹¹⁰ Enligt uppgift via e-mail från Per Holgersson, tullspecialist inom immaterialrätt och produktsäkerhet på Tullverket, 8.12.2005.

¹¹¹ Registrering av varumärken sker hos WIPO, OHIM och svenska PRV.

I det tredje kapitlet analyseras och beskrivs inledningsvis den Grönbok som kommissionen lade fram år 1998 och det växande problem som låg bakom i form av ökad import av förfalskade och kopierade produkter. Osäkerheten kring orden "counterfeiting" och "piracy" har också förklarats. Det har visat sig att översättningen av dessa ord ibland lett till olika betydelser.

Efter en noggrann genomgång av Grönboken och dess 41 frågor kan det konstateras att problemet med förfalskade och kopierade varor har uppmärksammats mer än tidigare. Inledningsvis pekas det på ett antal svindlande siffror vad gäller bortfall av pengar och hur många jobb som går förlorade på grund av varumärkesförfalskning och pirattillverkning. Detta gav den effekt man hoppats på och ett stort antal svar kom in på de frågor man ställt till berörda grupper. De olika frågeställningar som presenterats i syftet med Grönboken har successivt besvarats och givit relativt uttömmande svar.

År 2000 kom en uppföljande handlingsplan, vilket dock redan var planerat. Syftet var att en utvärdering av Grönboken skulle göras för att eventuellt kunna bedöma de ekonomiska konsekvenserna på problemet, men även om de gällande bestämmelserna var tillräckligt effektiva. Det beslutades om en rad omedelbara insatser. Ett direktiv var prioriterat och skulle läggas fram inom kort. Det kan nu i efterhand dock konstateras att det tog tre år innan förslaget kom och ytterligare ett år innan direktivet blev verkningfullt. Vidare diskuterades möjligheten att utarbeta utbildningsinsatser för berörda tjänstemän, och då framför allt inom de brottsförebyggande organen, samt ökat stöd till kandidatländerna. Kommissionen förespråkade även vikten av att kunna samla in, analysera och jämföra uppgifter som har koppling till piratverksamhet. Mycket av detta har man tagit fasta på och åtgärder har successivt vidtagits på de områden som förespråkats, även om det dragit ut på tiden. Det har också konstaterats att den inre marknaden störs på grund av pirattillverkningen, och att handeln med dessa olagliga varor tenderar att centreras till de länder där skyddet för de immateriella rättigheterna inte är så starkt.

Förslaget till det direktiv som lades fram år 2003 var välkommet. Från svenskt håll fanns en allmänt positiv inställning till det från kommissionen anförda förslaget att harmonisera sanktionssystemet för de immateriella rättigheterna. De övriga medlemsländernas ståndpunkt var dock mer kritisk än från svenskt håll. Det var framförallt artikel 20 i förslaget angående den straffrättsliga regleringen och artikel 17.1 om schablonberäkning av skadestånd som skapade missnöje.

Den 29 april 2004 kom det nya direktivet bestående av 22 artiklar. Den kritik som kommissionen fick i samband med förslaget hade nu delvis rättats till. Exempelvis så skrevs de inledande punkterna och viss annan text om så att det skulle bli mer lättbegripligt. Detta var ganska lätt att ändra på då det bara rörde sig om formalia. Svårare var dock att få alla medlemsländerna tillfredställda då bl.a. olikheter i rättskulturer och processordningar skapar problem.

Direktivet har i vissa led setts som urvattnat då en rad kompromisser ligger bakom. Hur direktivet kommer att fungera och om det verkligen kan hindra varumärkesförfalskning och pirattillverkning får framtiden utvisa. Det ska dock observeras att eventuella skadestånd kommer att vara betydligt högre än tidigare¹¹².

Vad gäller de olika förordningar som tagits fram för att stävja den växande piratverksamheten behandlas inledningsvis i det fjärde kapitlet. Här kan konstateras att för varje ny förordning som tagits fram så har denna blivit strängare. I dagsläget används förordning (EG) 1383/2003 som fungerar i det stora hela bra¹¹³. Vad gäller de insatser och tillslag som tullen gjort kan det påvisas att ett bredare utbud av förfalskade och piratkopierade produkter är ett faktum. Detta i kombination med att kvalitén på de olagliga varorna ibland kan vara så hög att det är näst intill omöjligt att skilja från original, samt den höga produktionskapaciteten. I dagsläget går det t.ex. att beställa 40 000 förfalskade Lous Vuitton-väskor och få dem levererade 14 dagar senare¹¹⁴.

Det svenska tullverket har under de senaste åren mer noggrant börjat kontrollera postförsändelser, vilket har visat sig vara ett lyckat drag då 8 av 10 försändelser innehöll olagliga varor. Nya transportsätt utvecklas successivt, och tullmyndigheter i Sverige och gemenskapen måste hela tiden vara på sin vakt. År 2004 gjordes 470 ingripanden i Sverige vilket var de högsta siffrorna någonsin. I skrivande stund är dessa siffror redan överskridna, likaså värdet på de beslagtagna varorna.¹¹⁵

Till sist kan det konstateras att den parallellhandel som nämns i slutet av uppsatsen i det stora hela kan betraktas som en svår nöt att knäcka för tullverket. Denna myndighet får nämligen inte ingripa mot parallellhandel med äkta vara inom EU. Problemet är bara hur de ska veta om varorna är äkta eller om de kan hänföras till piratverksamhet. Ett exempel på en kedja som sysslade med parallellhandel var ”Galne Gunnar”¹¹⁶.

---

¹¹² <http://www.awapatent.com/?id=771>

¹¹³ Enligt uppgift via e-mail från Per Holgersson, tullspecialist inom immaterialrätt och produktsäkerhet på Tullverket, 8.12.2005.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Lidgard, Hans Henrik, s. 18.

5.2 Slutdiskussion

Varumärkesförfalskning och pirattillverkning klingar olika i olika öron, och så kommer det nog att förbli även i framtiden. En del tycker inte det är så konstigt eller farligt med denna verksamhet, medan en del gör allt för att stoppa den. En sak är säker och det är att fler och fler börjar uppmärksamma detta växande problem. Ett antal åtgärder har gjorts inom gemenskapen och mer kommer att göras. Kommissionen arbetar på ytterligare handlingsplaner och från svenskt håll så kommer en ny tullag förhoppningsvis att träda i kraft den 1 juli 2006. En fråga man kan ställa sig är vad som händer om denna verksamhet inte avtar. En möjlighet är att de företag som utvecklar de ”riktiga” produkterna inte längre vågar satsa en massa pengar på planerade projekt. Detta i sin tur kan påverka den allmänna produktutvecklingen av exempelvis nya och effektivare läkemedel. De företag som satsar stora summor pengar i nya projekt måste också kunna känna säkerhet i detta så att investeringar kan göras i ytterligare projekt osv. Ett organiserat motstånd av samtliga berörda grupper krävs om man ska förvänta sig någon effekt. Detta kan bestå av dels en väl fungerande och enhetlig lagstiftning, dels av ett massivt samarbete mellan olika myndigheter samt näringsliv och transportföretag. Den åtgärd som förmodligen skulle ha haft störst genomslagskraft är om konsumenterna hade varit mer skeptiska till dessa olagliga produkter. Problemet är att i dagsläget produceras varor som är så snarlika originalet både vad gäller utseende och kvalitén att konsumenten ibland inte ens uppfattar att det är en kopia de har köpt. Priset kan dessutom vara tillsynes detsamma. Om ett fel sedermera uppstår och konsumenten var i god tro vid inköpet av varan så finns risk att originaltillverkaren får ta de konsekvenser som kan följa i form av exempelvis missnöje med varan och varumärket. Man torde kunna säga att det är bättre för företagen med de kopior som folk uppfattar som kopior än de kopior som är så pass lika att skillnad ej går att se.

Det finns ett antal anledningar till att avstå från att köpa varumärkesförfalskade och pirattillverkade varor. För det första så nämns ofta denna olagliga verksamhet i samband med barn- och slavarbete. För det andra finns ofta kopplingar till den organiserade brottsligheten och terrororganisationer. För det tredje drabbar det konsumenten vad gäller konsumentskyddet, dvs. att konsumenten drabbas av ett uppsåtligt bedrägeri avseende den kvalitet de har rätt att förvänta sig av till exempel en produkt försedd med ett ansett varumärke. Denna pirattillverkning kan dessutom orsaka allvarliga konsekvenser då det rör varor som kan äventyra konsumenternas säkerhet och hälsa.

De effekter som av vissa anses som positiva då det rör dessa olagliga varor är marginella. Emellertid kan exempelvis nämnas billigare priser på ibland mycket dyra varor och där kvalitén är nästintill densamma. Detta går dock på företagets bekostnad i form av bl.a. minskade intäkter. Så sammanfattningsvis kan sägas att det är upp till var och en att bestämma hur moraliskt rätt det är att köpa förfälskningar och kopior.

6. Källförteckning

Offentligt tryck

Europeiska gemenskapens officiella tidning nr C 221, 7.8.2001, s. 0020-0024.

EUT C 32, 5.2.2004, Yttrande från Europeiska Ekonomiska och Sociala kommittén angående KOM (2003) 46 slutlig.

Grönbok KOM (98) 569 slutlig, Att bekämpa varumärkesförfalskningar och pirattillverkning på den inre marknaden.

Grönbok KOM (2000) 789 slutlig, Uppföljning av grönbok.

KOM (2003) 46 slutlig, Kommissionens förslag till direktiv om åtgärder och förfaranden för att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter.

KOM (2003) 0020 slutlig, Förslag till rådets förordning om tullmyndigheternas ingripande mot varor som misstänks kränka vissa immateriella rättigheter och om vilka åtgärder som skall vidtas mot varor som kränker vissa immateriella rättigheter.

Kommissionens förordning (EG) nr 1367/95 av den 16 juni 1995 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 3295/94.

Kommissionens förordning (EG) nr 1891/2004 av den 21 oktober 2004 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1383/2003.

Regeringskansliet faktapromemoria 2003/04:FPM34, om Kommissionens förslag till direktiv om åtgärder och förfaranden för att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter.

Rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter.

Rådets förordning (EEG) nr 3842/86 av den 1 december 1986 om åtgärder för att förhindra övergång till fri omsättning av varumärkesförfalskade varor.

Rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen.

Rådets förordning (EEG) nr 339/93 av den 8 februari 1993 om kontroll av att produkter som importeras från tredje land är i överensstämmelse med reglerna för produktsäkerhet.

Rådets förordning (EG) nr 3295/94 av den 22 december 1994, om åtgärder för att förhindra övergång till fri omsättning, export, återexport eller hänförande till ett suspensivt arrangemang av varumärkesförfalskade och pirattillverkade varor.

Rådets förordning (EG) nr 515/97 av den 13 mars 1997 om ömsesidigt bistånd mellan medlemsstaternas administrativa myndigheter och om samarbete mellan dessa och kommissionen för att säkerställa en korrekt tillämpning av tull- och jordbrukslagstiftningen.

Rådets förordning (EG) nr 241/1999 av den 25 januari 1999 om ändring av förordning (EG) nr 3295/94 om åtgärder för att förhindra övergång till fri omsättning, export, återexport eller hänförande till ett suspensivt arrangemang av varumärkesförfalskade och pirattillverkade varor.

Rådets förordning (EG) nr 1383/2003 av den 22 juli 2003 om tullmyndigheternas ingripande mot varor som misstänks göra intrång i vissa immateriella rättigheter och om vilka åtgärder som skall vidtas mot varor som gör intrång i vissa immateriella rättigheter.

Tullag (2000:1281) med uppdateringar fram till SFS (2004:207)

Tullförordning (2000:1306) med uppdateringar fram till SFS (2004:1132)

Litteratur

Alin, Josephine, Larson, Helena, Skadestånd vid varumärkesintrång, Jure bokhandel, skrifter utgivna av Institutet för Immaterialrätt och Marknadsrätt vid Stockholms universitet, (IFIM) 100, 1998.

Holmqvist, Lars, Varumärkens särskiljningsförmåga, Nordstedts Juridik, Stockholm, 1999.

Koktvedgaard, Mogens, Levin Marianne, Lärobok i immaterialrätt, sjunde upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2002.

Levin, Marianne, Vad är counterfeiting? NIR 1986.

Levin, Marianne, Bonnier, Susanne, Praktisk varumärkesrätt, Norstedts Juridik, Stockholm, 1998.

Lidgard, Hans Henrik, Parallellhandel - Konsumtion av immaterialrätt i Europa och USA, Nordstedts Juridik, Stockholm, 2002.

Lothigius, Anna, Vilsledande varumärken - ur ett varumärkesrättsligt och marknadsrättsligt perspektiv, Jure bokhandel, skrifter utgivna av Institutet för Immaterialrätt och Marknadsrätt vid Stockholms Universitet, (IFIM)119, 2002.

Maunsbach, Ulf, Svensk domstols behörighet vid gränsöverskridande varumärkestvister - särskilt om Internetrelaterade intrång, Intellecta DocuSys, Lund, 2005.

Norrgård, Marcus, Immaterialrättens sanktionssystem och Enforcement-direktivet, NIR 2004.

Norrgård, Marcus, Interimistiska förbud i immaterialrätten, Kauppakaari, Juristförbundets Förlag, Helsingfors, 2002.

Seth, Torsten, WTO och den internationella handelsordningen, Studentlitteratur, Lund, 2004.

Artiklar

Fridolf, Monica, Tullverket, Tullens kamp mot piraterna.

http://www.snpf.org/Artiklar/tullens_kamp_mot_piraterna.htm

Datum: 7.11.2005 Tid: 19:30

Glimberg, Martina, Sydsvenska dagbladet, *Lunds universitet värt 15 miljarder kronor*, 28.4.2001.

<http://sydsvenskan.se/lund/article5313.ece>

Datum: 12.11.2005 Tid: 14:50

Sydsvenska dagbladet, *Stora mängder falska frimärken i omlopp*, Sydsvenskan/TT, A-delen, s.8. 24.11.2005.

Rättspraxis

Nationell:

NJA 2005 s. 214.

EG-domstolen:

Mål C-261/90, Reichert (1992) s. I-2149.

Mål C-60/02, Transitgods (2004) EGD.

Internetadresser

http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/intprop/indprop

Datum: 15.11.2005 Tid: 20:10

<http://www.antipiratbyran.se>

Datum: 1.11.2005 Tid: 21:20

<http://www.awapatent.com/?id=771>

Datum: 22.11.2005 Tid: 16:50

<http://www.icc.se/policy/immaterial/immaterialartik.htm>

Datum: 7.11.2005 Tid: 17:20

Övriga källor

Fridolf, Monica, Hilner, Yvonne, Tullverket, föreläsning den 11.10.2004.

Holgersson, Per, tullspecialist inom immaterialrätt och produktsäkerhet på Tullverket, e-mail den 8.12.2005.